

KRZYSZTOFORY

Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

36

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa

Kraków 2018

Recenzenci zeszytu nr 36 / Reviewers of Volume No. 36

MHK: Wojciech Baliński, Monika Bednarek, Elżbieta Firlet, Ewa Gaczoł, dr Piotr Hapanowicz, Klaudia Kaczmarczyk, dr Iwona Kawalla-Lulewicz, Marta Marek, Janusz T. Nowak, Piotr Opaliński, Jacek Salwiński, Magdalena Smaga, Joanna Strzyżewska, dr Andrzej Szoka, Maria Zientara, dr Jacek Zinkiewicz
oraz / and

prof. Michał Baczkowski (UJ), prof. Wojciech Bałus (UJ), prof. Czesław Brzoza (UJ), prof. Jacek Chrobaczyński (UP w Krakowie), dr Janusz Firlet (Zamek Królewski na Wawelu), dr hab. Łukasz Gawęł (UJ), prof. Dariusz Kosiński (UJ), dr Marta Wardas-Lasoń (AGH), dr Konrad Meus (UP w Krakowie), dr hab. Janusz Mierzwa (UJ), prof. Piotr Mikietyński (UJ), dr Michał Pręgoski (Politechnika Warszawska), dr hab. Paweł Rodak (Uniwersytet Paris-Sorbonne), prof. Mariusz Wołos (UP w Krakowie), dr hab. Marek Zgórniak (UJ)

Redaktor / Editor: Anna Biedrzycka

Projekt graficzny / Graphic Design: Monika Wojtaszek-Dziadusz

Tłumaczenie na język angielski / Translation into English: Michał Szymonik

Ilustracje / Illustrations:

Archiwum Narodowe w Krakowie (ANK), Archiwum Towarzystwa Sztuk Pięknych w Krakowie, Biblioteka Jagiellońska (BJ), Biblioteka Narodowa (BN), Biblioteka Naukowa PAN i PAU w Krakowie (BN PAN i PAU), Muzeum Historyczne Miasta Krakowa (MHK), Muzeum Narodowe w Kielcach, Muzeum Narodowe w Krakowie (MNK), Muzeum Narodowe w Warszawie (MNW), Muzeum Śląska Cieszyńskiego, Österreichischen Staatsarchiv, oddział Kriegsarchiv; archiwa rodzinne Elżbiety i Krzysztofa Malinowskich, rodziny Wolnych, Wiesława Bielaka, Jacka Golańskiego, Pawła Guzika, Bogusława Micińskiego, Andrzeja Micińskiego, Bożeny Sobuckiej
oraz / and:

Elżbieta Firlet, Janusz Firlet, Jacek Golański, Grzegorz Jezowski, Andrzej Janikowski, Tomasz Kalarus, Piotr Ligier, Witold Migal, Jakub Michał Niebylski, Mateusz Niemiec, Piotr Opaliński, Paweł Suchanek, Łukasz Szatanek, Kinga Tarasek

Skład, przygotowanie do druku / Typesetting: Jacek Łucki

ISSN 0137-3129

© Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków, 2018

Wydawca / Publisher:

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Rynek Główny 35, 31-011 Kraków
www.mhk.pl

www.mhk.pl/krzysztofory

Nakład: 500 egz. / An edition of 500 copies

Druk / Print: Drukarnia Legra

Rocznik jest wpisany do wykazu czasopism naukowych prowadzonego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (część B, poz. 835). Pierwotną wersją czasopisma jest wersja drukowana / The annual is listed in the register of research periodicals kept by the Ministry of Science and Higher Education (Part B, item 835). The periodical originally comes out in print

Rada Naukowa czasopisma Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa / Scientific Council of the *Krzysztofory. Scientific Bulletin of the Historical Museum of the City of Kraków*:

PROF. DR HAB. ZDZISŁAW NOGA (przewodniczący / President) (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie / Muzeum Historyczne Miasta Krakowa)

DR ANTONI BARTOSZ (Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie)

PROF. DR HAB. JACEK CHROBACZYŃSKI (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)

DR PÉTER FARBAKY (Budapesti Történeti Múzeum, Węgry)

DR HAB. JACEK GAUDECKI (Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie)

DR HAB. JACEK GÓRSKI (Muzeum Archeologiczne w Krakowie)

PROF. DR HAB. DARIUSZ KOSIŃSKI (Uniwersytet Jagielloński)

PROF. DR HAB. PIOTR KRASNY (Uniwersytet Jagielloński)

DR HAB. ANNA NIEDŹWIEDŹ (Uniwersytet Jagielloński)

PROF. DR HAB. JACEK PURCHLA (Uniwersytet Jagielloński / Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

DR VOLKER RODEKAMP (Stadtgeschichtliches Museum Leipzig, Niemcy)

Kolegium Wydawnicze Muzeum Historycznego Miasta Krakowa / Editorial Board of the Historical Museum of the City of Kraków:

MICHAŁ NIEZABITOWSKI (przewodniczący / President)

MARCIN BARAN

ANNA BIEDRZYCKA

ELŻBIETA FIRLET

EWA GACZOŁ

DR PIOTR HAPANOWICZ

PROF. DR HAB. ZDZISŁAW NOGA

WACŁAW PASSOWICZ

JACEK SALWIŃSKI

JOANNA STRZYŻEWSKA

DR ANDRZEJ SZOKA

MARIA ZIENTARA

Redaktor naczelny / Editor-in-chief:

MICHAŁ NIEZABITOWSKI

Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w 2017 roku

Informacje o autorze: historyk, kustosz MHK, zastępca dyrektora ds. naukowych Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, <https://orcid.org/0000-0001-8460-0078>

Information about the author: historian, Curator at the Historical Museum of the City of Kraków, Deputy Director for Research at the Historical Museum of the City of Kraków, <https://orcid.org/0000-0001-8460-0078>

Słowa kluczowe: Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów, pałac Pod Krzysztoforą, *muzeum kompletne*, zbiory, Trasa Pamięci MHK, Miejsce Pamięci KL Płaszów, *Muzeomania*, Rydlówka, Muzeum Podgórze, Krakowskie Kolokwium, wydarzenia muzealne, medal św. Krzysztofa, Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

Keywords: Thesaurus Cracoviensis – Artefacts Interpretation Centre, Pod Krzysztoforą Palace, *the Complete Museum*, collection, Memory Trail of the Historical Museum of the City of Kraków, KL Płaszów Site of Remembrance, *Museomania*, Rydlówka (a museum devoted to Lucjan Rydel and *The Wedding*, a play by Stanisław Wyspiański), the Museum of Podgórze, the Colloquium on Kraków, museum events, St Christopher Medal, the Council of the Historical Museum of the City of Kraków

Thesaurus Cracoviensis – Centrum Intrepretacji Artefaktów

Rok 2017 zapisze się w historii Muzeum Historycznego Miasta Krakowa otwarciem Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów przy ulicy Księcia Józefa 337. Prace przy budowie tego oddziału, otwartego magazynu studyjnego, rozpoczęto w 2009 roku. Koncepcja ideowa i programowa Thesaurus Cracoviensis – Skarbcza Krakowskiego (TC) to autorskie dzieło dyrektora Muzeum, Michała Niezabitowskiego. Pomysł był inspirowany rozwiązaniami już funkcjonującymi w świecie muzealnym – budowy obiektu, który spełnia wszystkie wymogi nowoczesnego magazynu muzealnego, a jednocześnie jest miejscem zapraszającym do odkrywania i studiowania zasobów kolekcji Muzeum, zgro-

Uroczystość otwarcia oddziału Thesaurus Cracoviensis, stoją od prawej: prof. Jacek Purchla, kustosz Bożena Urbańska, prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski i dyrektor MHK Michał Niezabitowski, 5 grudnia 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

madzonych przez prawie 120 lat jego istnienia. TC to miejsce otwarte, które można zwiedzać indywidualnie, grupowo, tylko zobaczyć lub mocniej zagłębić się w jego tajemnice i szczegółowo poznać poszczególne obiekty, udostępniane tu wszystkim zainteresowanym. Dzieło stworzone pod kierunkiem dyrektora Michała Niezabitowskiego to oczywiście owoc pracy zespołu wielu pracowników Muzeum. Należy tu wymienić kierownika magazynu zbiorów kustosz Bożenę Urbańską, głównego konserwatora Muzeum Annę Per-Żywolewską, zespół Działu Technicznego, od początku inwestycji nadzorowany w swojej pracy przez zastępcę dyrektora ds. inwestycyjno-technicznych Adama Świerza, współpracującą przy pracach aranżacyjnych zastępcę dyrektora ds. zbiorów i organizacji wystaw Annę Śliwę-Suchowiak.

W roku 2017 zakończono, rozpoczęty jeszcze w poprzednim roku, proces przenoszenia muzealiów z tymczasowego magazynu w Domu pod Krzyżem do magazynów przy ulicy Księcia Józefa.

Wartość prac aranżacyjnych i budowlanych w ostatnim roku inwestycji była już stosunkowo niewielka, bo wynosiła około 670 tysięcy zł, ale zawierała m.in. wszystkie niezbędne dodatkowe prace modernizacyjne: dodatkową izolację

Dyrektor Michał Niezabitowski, prezydent Jacek Majchrowski i prof. Jacek Purchla w trakcie zwiedzania magazynów studyjnych MHK, 5 grudnia 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

Seminarium *(po) Co pokazać i (po) co ukryć*, sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztofory, 6 grudnia 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

budynku i naprawę uszkodzonego tarasu. Opracowano projekt koniecznej modyfikacji systemu wentylacji w obiekcie i wyłoniono firmę, która zrealizowała w drugiej połowie roku uzupełniającą modernizację wentylacji mechanicznej. Tym samym zapewniono warunki do bezpiecznego i zgodnego z normami przechowywania muzealiów. W przygotowaniach do uruchomienia obiektu ważną rolę odegrało także wykonanie pełnej aranżacji pomieszczeń magazynowych i komunikacyjnych udostępnianych do zwiedzania.

Ostatecznie magazyn to około 2000 m kw. przestrzeni podzielonej na kilka magazynów: Arsenal – magazyn broni, Stara Biblioteka – magazyn grafiki, Skarbiec – magazyn numizmatów, Skład Bławatny i Garderoba Babci – magazyny tkanin. Thesaurus Cracoviensis to także wielobranżowe pracownie konserwatorskie: malarstwa, mebli, rzeźby, papieru,

szopek krakowskich, tkanin, fotografii i metalu, także pracownia fotograficzna i sala multimedialna – miejsce spotkań, ale również zapoznawania się z cyfrowymi zapisami muzealiów.

Uroczyste otwarcie TC odbyło się w dwóch odsłonach. Najpierw 5 grudnia 2017 roku miało miejsce kameralne wydarzenie w nowym oddziale, z udziałem prezydenta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego oraz członków Rady Muzeum pod kierunkiem prof. Jacka Purchli. Po premierowym zwiedzaniu w sali konferencyjnej odbyło się uroczyste, ale też robocze posiedzenie Rady Muzeum (sprawozdanie w dalszej części *Kroniki*).

Następnie 6 grudnia 2017 roku w sali Miedzianej pałacu Pod Krzysztofory zorganizowano seminarium *(po) Co pokazać i (po) co ukryć*, poświęcone tematyce magazynów studyjnych jako nowoczesnej formule udostępniania muzealiów. W seminarium wzięli udział muzealnicy i goście zainteresowani tą tematyką z całej Polski. W zagadnienia seminarium wprowadził dyrektor Michał Niezabitowski, natomiast ideę Thesaurusa przedstawiła kustosz Bożena Urbańska w referacie *Thesaurus Cracoviensis – mieszkanie dla rzeczy*. Uzupełniający referat poświęcony utworzeniu portalu Cyfrowy Thesaurus: *CT – kapitał wiedzy*, zaprezentował zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński. Podsumowaniem otwarcia były pierwsze, bezpłatne oprowadzania po TC, które trwały od 6 do 9 grudnia 2017 roku.

Modernizacja pałacu Pod Krzysztofory i projekt *muzeum kompletnego*

W 2016 roku ważnym krokiem na drodze do zmodernizowania pałacu Pod Krzysztofory i utworzenia *muzeum kompletnego* w tym obiekcie było podpisanie umowy na do-

finansowanie tego przedsięwzięcia z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Natomiast rok 2017 był czasem żmudnych, nieefektywnych prac przygotowawczych, zmierzających do uruchomienia robót budowlanych w pałacu.

Prowadzono prace nad przygotowaniem pełnej koncepcji scenariusza wystawy stałej oraz założeniami do projektu jej aranżacji. Scenariusz wystawy stałej *Kraków od początku i bez końca* powstaje od kilku lat w zespole pod kierunkiem dyrektora Michała Niezabitowskiego, a funkcję kuratora wystawy pełni kustosz Janusz Tadeusz Nowak.

W pierwszym etapie wyłoniono firmę obsługującą zarządzanie finansami projektu oraz inwestora zastępczego i zespół inspektorów nadzoru. Po kilku miesiącach przygotowani ogłoszono postępowanie przetargowe na generalnego wykonawcę prac budowlanych w skrzydle zachodnim pałacu. Niestety Muzeum zmuszone było ze względów formalnych postępowanie przetargowe unieważnić i powtórzyć. Na koniec roku 2017 MHK dysponowało czterema złożonymi ofertami, ale postępowanie ciągle jeszcze nie zostało rozstrzygnięte.

W ostatnich miesiącach 2017 roku (od września do listopada) przeniesiono dyrekcję Muzeum i większość działów administracyjnych, księgowość, Bibliotekę Naukową i Archiwum Zakładowe, Dział Fotografii Krakowskiej do tymczasowej siedziby w wynajętych biurach w Galerii Krakowskiej przy ulicy Pawiej 5. Adres Pawia 5 będzie do zakończenia prac w Krzysztoforach, czyli przez około trzy lata, głównym adresem MHK.

Muzeum Podgórze

W ostatnim kwartale 2016 roku Pracownice Konserwacji Zabytków Arkona sp. z o.o. opracowały projekt wystawy

stałej *Miasto pod kopcem Kraka*. Dokumentacja wykonana w tempie ekspresowym, bo w ciągu trzech miesięcy, i na przełomie 2016 i 2017 roku została przekazana do Wydziału Inwestycji Miejskich (w trakcie Wydział został poddany reorganizacji, stając się Zarządem Inwestycji Miejskich).

Projekt od początku realizowany był w formule WIM (ZIM): inwestor, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, inwestor zastępczy, co powodowało przedłużanie się procedur zawierania umów z poszczególnymi wykonawcami, a ponadto okazało się, że nierealne jest wyłonienie jednego generalnego wykonawcy prac na wystawie stałej. Dokumentację projektową podzielono na mniejsze segmenty, tak aby w siedmiu postępowaniach przetargowych zlecić wykonanie dostaw i usług niezbędnych do wykonania wystawy głównej w Muzeum Podgórze.

Wykonawca prac budowlanych, konsorcjum firm AGA Buaservice sp. z o.o. (lider konsorcjum), Zygmunt Murdza Zakład Remontowo-Budowlany oraz Murkrak sp. z o.o., nie zdołał zakończyć prac budowlanych w obiekcie, tj. dawnym zajezdzie pod św. Benedyktem, w planowanym terminie, czyli do końca sierpnia 2017 roku. Łączna wartość prac budowlanych wyniosła około 9,17 milionów zł. Wykonano m.in. remont głównego budynku wraz adaptacją na cele wystawiennicze, dobudowano szyb windy do budynku głównego, zrealizowano nową aranżację dziedzińca wewnętrznego, odrestaurowano mur otaczający posesję, wykonano konserwację bramy od ulicy Powstańców Wielkopolskich, wreszcie przebudowano oficynę boczną i dobudowano łącznicę z budynkiem głównym. Ostatecznie prace budowlane zakończono w połowie października, a w kolejnych tygodniach usuwano usterki ujawnione w trakcie procedury odbiorowej.

Salon Książki Krakowskiej, promocja katalogu *Miasto pod kopcem Kraka* oraz książki *Podróże przez Podgórze*, sala konferencyjna w Muzeum Podgórze, od lewej: Melania Tutak, Katarzyna Bury, dr Robert Gawel, Elżbieta Firlet, Marcin Baran, 14 grudnia 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

Członkowie zespołu projektowego Muzeum Podgórze, sala wystawy stałej w trakcie prac budowlanych, 28 września 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

Tym samym nie było możliwe udostępnienie zwiedzającym Muzeum w zakładanym początkowo terminie: pod koniec października 2017 roku.

3 listopada 2017 roku MHK oficjalnie wzięło w użytkowanie siedzibę Muzeum Podgórze. Oddział w tym miesiącu po raz pierwszy uczestniczył w Dniu Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich. Zaprezentowano publiczności niewielką planszową wystawę *Muzeum Podgórze CV* (autor Melania Tutak). Anna Kwiatek i Marcin Gulis pracowali nad scenariuszem i projektem pierwszej wystawy czasowej *Wizja lokalna – Podgórze w fotografii*.

Zespół projektowy Muzeum Podgórze, kierowany przez Zuzannę Miśtał, intensywnie pracował nad wykonaniem kolejnych elementów wystawy głównej. Szczególnie trudnym zadaniem okazało się wyłonienie wykonawców gablot i elementów konstrukcyjnych (szklanych) ekspozycji.

Uroczyste otwarcie Muzeum ostatecznie zostało przeniesione na 26 kwietnia 2018 roku.

Rydlówka

Muzeum kontynuowało działania zmierzające do wykonania pełnego remontu konserwatorskiego dworku Rydlówka w Bronowicach oraz ponownego otwarcia w tym miejscu Muzeum Młodej Polski. Warto przypomnieć, że w listopadzie 2015 roku podpisana została umowa regulująca wspólne działanie na rzecz Muzeum w Rydlówce pomiędzy Muzeum Historycznym Miasta Krakowa a rodziną Rydlów.

W pierwszej połowie 2017 roku wyłoniono w trybie przetargowym wykonawcę projektu modernizacyjno-architektonicznego dworku. Projekt ten wykonała spółka architektonicz-

Posiedzenie Rady Programowej Rydlówki, pałac Pod Krzysztofory, projekt modernizacji prezentuje inż. Andrzej Chodorowski, 17 listopada 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

na Projekty gotowe.pl. Szczegółowe założenia konsultowano z rodziną Rydlów oraz Radą Programową Muzeum w Rydlówce, kierowaną przez prof. Stanisława Waltosia. Pierwsze posiedzenie Rady Programowej odbyło się 30 czerwca 2017 roku. Przekazała ona swoje uwagi do koncepcji architektonicznej, co było podstawą do przygotowania pełnej dokumentacji budowlanej i branżowej. Ostateczną wersję projektu zaprezentowano na drugim posiedzeniu Rady Programowej 17 listopada 2017 roku. Po uzyskaniu akceptacji Rady złożono wnioski o pozwolenie na budowę do Wydziału Architektury, jednocześnie współpracując z Miejskim Konserwatorem Zabytków, który przekazał swoje zalecenia do opracowywanego projektu.

Zespołem merytorycznym projektu kierowała kustosz Małgorzata Palka, która była także odpowiedzialna za przygotowanie scenariusza wystawy w Rydlówce.

Nowe Muzeum Teatralne

Ten projekt MHK, oznaczający adaptację Domu pod Krzyżem dla potrzeb nowoczesnego, odpowiadającego oczekiwaniom współczesnego odbiorcy muzeum teatralnego, od roku 2013 dysponuje pełną dokumentacją projektową. Przez ostatnich kilka lat nie uzyskał jednak niezbędnego dofinansowania. W roku 2017 ponownie przygotowano wniosek aplikacyjny Nowego Muzeum Teatralnego do Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (został złożony 2 maja). W ramach działań aplikacyjnych podpisano list intencyjny o współpracy z Muzeum Śląskim w Katowicach i Muzeum Teatralnym w Helsinkach oraz podjęto starania o wpis tego projektu na listę Kontraktu Terytorialnego. Niestety nie uzyskano ostatecznej akceptacji ministerialnej. Projekt przeszedł fazę oceny formalnej, otrzymał bardzo wysoką ocenę merytoryczną, ale znalazł się tylko na liście rezerwowej programu.

Muzeum – Miejsce Pamięci KL Płaszów

26 stycznia 2017 roku podpisano porozumienie pomiędzy MHK, Gminą Miejską Kraków i Gminą Wyznaniową Żydowską w Krakowie w sprawie planowanego upamiętnienia terenów dawnego KL Płaszów. 30 stycznia w magistracie odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Społecznej KL Płaszów, której przewodniczącym został dr Marek Lasota.

Prace merytoryczne prowadził zespół pracowni KL Płaszów kierowany przez Tomasza Owoca. Spory zakres działań Muzeum w tym obszarze finansowany był przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach projektu opracowania studium dotyczącego opieki nad krakowskimi miejscami pamięci z dawnym KL Płaszów jako częścią Trasy Pamięci MHK. Projekt rozpoczęty jeszcze w roku 2016 prowadziła Marta Śmietana.

Zrealizowano prace drugiego etapu badań archeologicznych, zgodnie z ich programem opracowanym przez archeologa z pracowni KL Płaszów Kamila Karskiego, obejmującym wybrane fragmenty dawnego obozu koncentracyjnego

otwarcie wystawy plenerowej *KL Płaszów*, w tle Szary Dom, od lewej: dyrektor MHK Michał Niezabitowski, przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie Tadeusz Jakubowicz, przedstawiciel Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Dawid Krupej, zastępca prezydenta Krakowa Andrzej Kulig, wiceprzewodniczący Rady Miasta Krakowa Bolesław Kosior, 15 listopada 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

cyjnego podlegające ochronie konserwatorskiej. Zespół scenariuszowy pod opieką kustosz Moniki Bednarek zakończył prace nad opracowaniem koncepcji scenariusza wystawy stałej w tzw. Memoriale oraz wystawy plenerowej na terenie dawnego KL Płaszów i docelowego upamiętnienia na tym terenie. 26 czerwca odbyło się drugie posiedzenie Rady Społecznej Muzeum – Miejsca Pamięci KL Płaszów. Rada poddała krytycznej ocenie przedłożony projekt scenariusza. Został on przyjęty pozytywnie i uznany jako podstawa do realizacji dalszych prac projektowych.

W drugiej połowie roku kontynuowano kwerendy dla potrzeb projektu (m.in. w Yad Vashem) oraz podsumowano działania projektowe w ramach grantu Ministerstwa Kultury na oficjalnej uroczystości w pałacu Pod Krzysztoforą 15 listopada 2017 roku. Podczas spotkania zaprezentowano obiekty pozyskane w trakcie badań archeologicznych. W tym dniu dokonano uroczystego otwarcia wystawy plenerowej na terenie byłego obozu.

7 czerwca odbyło się kolejne posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, która zaopiniowała pozytywnie sprawozdanie za rok 2016 i plany Muzeum na kolejny okres.

Zbiory

Muzeum systematycznie powiększa swoje zbiory. Zdecydowaną większość nowych nabytków stanowią darowizny od osób fizycznych i instytucji. Niewielka część nowych obiektów to zakupy. W ostatnich latach Muzeum przeznaczą kwotę około 300 tysięcy zł na zakupy wybranych przez Komisję Nabytków Muzealnych dzieł sztuki i przedmiotów o wartości historycznej, istotnej z punktu widzenia misji MHK.

W roku 2017 Muzeum pozyskało łącznie 2823 obiekty o wartości 448 035 zł, w tym 52 obiekty to zakupy za kwotę 298 161 zł, 2771 obiektów to dary o wartości 149 874 zł.

Od kilku lat MHK systematycznie pozyskuje prace Wojciecha Weissa (1875–1950), wzmacniając potencjał kolekcji tego artysty w zbiorach naszego Muzeum. W roku 2017 do Muzeum trafiły m.in. następujące prace Wojciecha Weissa:

- *Cmentarz Podgórski*, 1896, olej, płótno, 12 × 20 cm;
- *Podgórze, park nad Wisłą*, 1895, olej, płótno, 18,5 × 25,5 cm;
- *Podgórze, pejzaż miejski*, 1896, olej, płótno, 17 × 24 cm;
- *Ulica Józefińska*, 1897, olej, płótno, 25,5 × 30,5 cm;
- *Płaszów, podwórko z kwitnącymi bzami*, 1897, olej, papier, 32 × 22 cm;
- *Studium do obrazu Kamieniółom*, 1916, olej, płótno, 64 × 77 cm;
- *Pogrzeb za oknami*, akwarela papier, 1899, 41,5 × 54,5 cm;
- *Jesienny pejzaż miejski*, akwarela, papier, 1893, 30,5 × 23,5 cm;
- *Scena przy moście podgórskim*, ok. 1900, węgiel, kredka, papier, 30 × 43 cm;
- *Uroczyste odsłonięcie pomnika Adama Mickiewicza na Rynku krakowskim*, 1898, węgiel, papier, 41 × 39,5 cm;
- *Autoportret*, 1940, drzeworyt, papier, 27,7 × 21,5 cm.

Jan Matejko, *Projekt polichromii do kościoła Mariackiego*, Kraków, 1889, akwarela, papier, 85 × 47 cm, nr inw. 3860/VIII

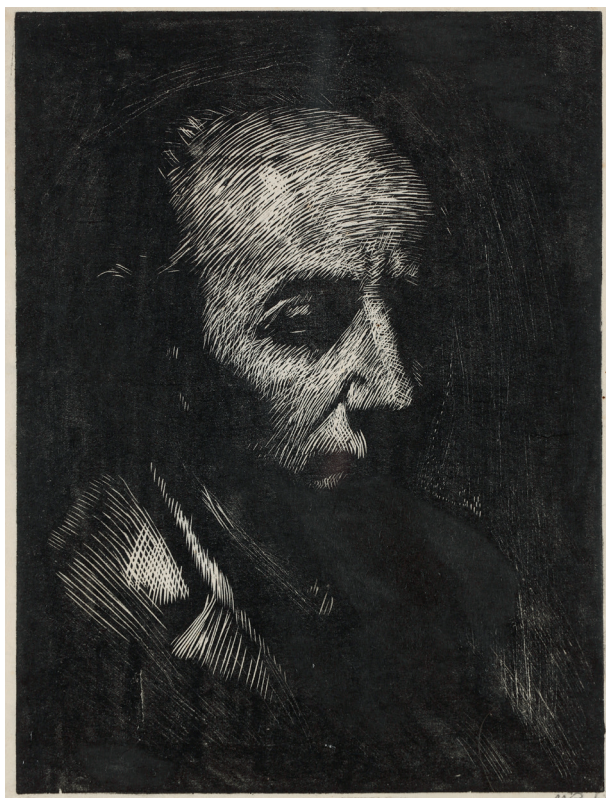
Wojciech Weiss, *Cmentarz Podgórski*, Podgórze, 1896, olej, płótno, 12 × 20 cm, nr inw. MHK-6178/III

Inne ciekawsze nabytki roku 2017:

- Walery Eliaz-Radzikowski, *Wycieczki w Tatrach*, ok. 1870–1890, akwarela, papier, 15 × 17 cm;
- Franciszek Żmurko, *Pieta*, 1903–1904, gwasz, rysunek, akwarela, tektura, 57 × 47 cm;
- Marian Szczurowski, *Madonna z Dzieciątkiem*, 1907, pastel, tektura, 100 × 70 cm;
- Jan Matejko, *Projekt polichromii do kościoła Mariackiego*, 1889, akwarela, ołówek, papier naklejony na płótno, 85 × 47 cm;

Wojciech Weiss, *Uroczyste odsłonięcie pomnika Adama Mickiewicza na Rynku krakowskim*, datowany p. d. ołówkiem 1898, Kraków, rysunek, węgiel, papier, 41 × 39,5 cm, nr inw. MHK- 3869/VIII

Wojciech Weiss, *Autoportret*, sygn. p. d. W. Weiss, Kraków, 1940, drzeworyt, 27,7 × 21,5 cm, nr inw. MHK-3866/VIII

- Walter Romberg, *Burg in Krakau*, 1942, miedzioryt, akwaforta, papier, 34 × 44,5 cm;
- Bronisław Chromy, *Muzykant I*, 2010, brąz patynowany, kamień, odlew, spawanie, 175 × 39 × 39 cm;
- Bronisław Chromy, *Muzykant II*, 2010, brąz patynowany, kamień, odlew, spawanie, 110 × 43 × 43 cm;

Franciszek Żmurko, *Pieta*, sygn. p. d. F. Żmurko, Warszawa, 1903–1904, rysunek, gwasz, akwarela, tektura, 57×47 cm, nr inw. MHK-6173/III

Marian Szczerowski, *Madonna z Dzieciątkiem*, sygn. M. Szczerowski 1907, Kraków (?), 1907, olej, tektura, 100 × 70 cm, nr inw. MHK-6174/III

Walery Eljasz-Radzikowski, *Wycieczka w Tatry*, sygn. p. d. Walery Eljasz R., ok. 1870–1890, akwarela, papier, 15 × 17cm, nr inw. MHK-3865/VIII

Walter Romberg, *Burg in Krakau (Wawel)*, sygn. l. d. *Die Burg in Krakau 1942*, p. d. W. Romberg-Stuttgart, Kraków, 1942, miedzioryt, akwaforta, 34 × 44,5 cm, nr inw. MHK-3861/VIII

Zdjęcie stereoskopowe przedstawiające dwie Cyganki u stóp Wawelu, autor nieznan, początek XX w., 8,8 × 17,9 cm, nr inw. MHK-Fs22429/IX

Bronisław Chromy, *Muzykant I*, Kraków 2010, brąz patynowany, kamień, odlew, spawanie, wys. 175 cm, nr inw. MHK-112/IV

Zegar kominkowy, stołowy, Lenzkirch, Schwarzwald, Badenia, Niemcy, 1889, odlew, brąz złocony, 40 × 27 cm, nr inw. MHK-1534/II

Jeden z dwóch świeczników, wyk. Stanisław Westwalewicz, ok. 1820, srebro, wys. 29 cm, nr inw. MHK-6169/III/1-2

Jeden z dwóch kieliszków z wizerunkiem kura krakowskiego Bractwa Kurkowego, wyk. Władysław Rogalski (?), Kraków, okres międzywojenny, srebro, odlew, złocenie, wys. 4,5 cm, nr inw. MHK-993/Brk/1-2

Pucharek z trzonem w kształcie miniaturowy kura krakowskiego Bractwa Kurkowego, wyk. Władysław Rogalski (?), Kraków, okres międzywojenny, srebro, odlew, wys. 9,5 cm, nr inw. MHK-994/Brk

- Para świeczników, wyk. Stanisław Westalewicz (?), srebro, wys. 29 cm, średnica stopki 12 cm;
- Zegar kominkowy, stołowy, Lenzkirch, Szwarzwald, Badenia, Niemcy, 1899, obudowa: odlew, brąz złocony; tarcza: mosiądz srebrzony; mechanizm: mosiądz i stal, 40 × 27 cm;
- Dwa kieliszki z wizerunkiem kura krakowskiego Bractwa Kurkowego, wyk. Władysław Rogalski (?), po 1931, srebro, odlew, złocenie, wys. 4,5 cm, średnica wlewu 3,5 cm, średnica podstawy 2 cm;
- Komplet sztuców na 12 osób w drewnianej kasecie z trzema szufladami, Fabryka Sreber i Platerów Braci Hempel, 1921–1931, srebro, kasetka, 23 × 37,5 × 48,5 cm.

Konserwacja muzealiów

W 2017 roku MHK rozpoczęło dwuletni projekt konserwacji najstarszej części kolekcji negatywów na podłożu szklanym, wykonanych w technice mokrego kolodionu, pochodzących z zakładu fotograficznego Ignacego Kriegera. Działania konserwatorskie zostały dofinansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i obejmą w ciągu dwóch lat ponad 3600 obiektów z kolekcji Kriegera.

Pracownicy konserwacji wykonali w ciągu roku bardzo duży zakres prac związanych z przeniesieniem muzealiów do magazynów przy ulicy Księcia Józefa i przygotowaniem ich do ekspozycji w ramach programu udostępniania *The-saurus Cracoviensis*.

Równocześnie wykonywano zabiegi konserwatorskie przy obiektach wytypowanych na przygotowywane wystawy czasowe Muzeum, a także nadzorowano stan zachowania muzealiów eksponowanych na wystawach stałych.

Pracownicy konserwacji MHK	Liczba muzealiów poddanych konserwacji
Pracownia Konserwacji Malarstwa i Rzeźby	125
Pracownia Konserwacji Papieru i Fotografii	1191
Pracownia Konserwacji Metalu	193
Pracownia Konserwacji Tkanin	16
Pracownia Konserwacji Szopek	16
Pracownia Konserwacji Mebli	51
Pracownia Introligatorska	15

Wystawy

Wystawy czasowe

Pałac Pod Krzysztoforą

Pałac Pod Krzysztoforą, główna siedziba Muzeum, był przygotowywany do kolejnego etapu remontu, tym razem skrzydła wschodniego tej budowli. 2017 był ostatnim rokiem działalności ekspozycyjnej w pałacu przed wejściem do niego, na kilka lat, ekip budowlanych.

Uczestnicy wernisażu wystawy *Na wspólnej drodze. Kraków i Budapeszt w średniowieczu*, sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztoforą, 5 czerwca 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

5 czerwca 2017 roku w Krzysztoforach otwarto, w obecności prezydentów Krakowa i Budapesztu, wystawę czasową przygotowaną wspólnie przez MHK i Muzeum Historii Budapesztu – *Na wspólnej drodze. Kraków i Budapeszt w średniowieczu*. Była to druga odsłona wieloletniego projektu obu muzeów miejskich. Pierwsza prezentowana była rok wcześniej w Budapeszcie. Druga, z niewielkimi zmianami wynikającym ze specyfiki sal wystawowych w Krzysztoforach, przygotowana została dla mieszkańców i turystów odwiedzających Kraków. Ekspozycja przybliżyła podobieństwa i związki w dziejach średniowiecznych i w rozwoju obu ośrodków miejskich: Budy i Pesztu oraz Krakowa. Kuratorami ze strony MHK byli kustosz Łukasz Walas, wspomagany przez dr. Jacka Zinkiewicza i dr. Michała Szczerbę, a autorem aranżacji wystawy – Bartłomiej Wóch z Pracowni Plastycznej MHK. Ekspozycję udostępniano do 20 sierpnia 2017 roku.

Od 2 października do 17 grudnia 2017 roku prezentowana była wystawa czasowa *Rozważny i romantyczny. W 200. rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki*. Ekspozycja przygotowana przez kustosza Piotra Hapanowicza, autora scenariusza i kuratora wystawy, oraz Łukasza Sarnata, autora projektu aranżacji, prezentowała Kościuszkę jako bohatera narodowego, człowieka, żołnierza, wizjonera, męża stanu, ale była także próbą dotarcia do „ludzkiej emocji, radości i osobistych dramatów”. Autorzy podzielili ekspozycję na pięć symbolicznych przestrzeni: *Wiosna* (Nadzieja), *Lato* (Walka), *Jesień* (Ofiara), *Zima* (Osamotnienie) oraz *Pamięć*, odpowiadających kolejnym etapom życia bohatera narodowego.

Ekspozycja została przygotowana we współpracy z Komitetem Kopca Tadeusza Kościuszki, a scenariusz powstał na podstawie szeroko zakrojonych kwerend, przeprowadzanych także w instytucjach i muzeach amerykańskich. Towarzystwo jej wystawa plenerowa i bogaty program edukacyjny. Łącznie ekspozycję zwiedziło około 7 tysięcy osób, co było bardzo dobrym wynikiem dla wystawy pokazywanej publiczności przez około dwa miesiące.

6 października 2017 roku w piwnicach skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztoforą udostępniono wystawę czasową *Soter Jaxa-Matachowski. W 150-lecie urodzin artysty*.

Kustosze Piotr Hapanowicz oprowadza po wystawie *Rozważny i romantyczny. W 200. rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki*, 2 października 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

Ekspozycja odkrywała na nowo postać krakowskiego artysty o dużym dorobku marynistycznym, istotnym także z perspektywy malarstwa pejzażowego i ciekawych wątków ikonograficznych dotyczących Krakowa. Inicjatywa organizacji tej ekspozycji wyszła od kolekcjonera prac, artysty Grzegorza Kudelskiego. Autorką scenariusza wystawy była Katarzyna Łomnicka, znaczący wpływ na kształt ekspozycji miała też jej kuratorka, kustosz Elżbieta Lang. Wystawa była czynna do 7 stycznia 2018 roku.

Kamienica Hipolitów

22 lutego 2017 roku w Kamienicy Hipolitów miał miejsce wernisaż wystawy *Kupując oczami. Reklama w przedwojennym Krakowie*. Wystawę zorganizowano w ramach cyklu *Od frontu i od kuchni*, który od wielu lat jest znakiem firmowym oddziału Dom Mieszczański. Tym razem bohaterem ekspozycji był świat reklamy w Krakowie w drugiej połowie XIX wieku i okresie międzywojennym. Prezentowano reklamę, jej różnorodne formy i środki, zarówno te obecne w przestrzeni domu mieszczańskiego, jak i te z lokali handlowych czy witryn sklepów. Wystawa została przygotowana przez dr Iwonę Kawallę we współpracy z autorami aranżacji, Wojciechem Jodłowskim i Bartłomiejem Wochem. Ekspozycja była czynna do 11 czerwca 2017 roku.

28 czerwca 2017 roku odbył się wernisaż wystawy *Kobiece spojrzenie. O aktorstwie Antoniny Hoffmann*. Od 2008 roku siedziba oddziału teatralnego, Dom pod Krzyżem, stała się tymczasowym magazynem zbiorów muzealnych. Dlatego też kolejne wystawy czasowe o tematyce teatralnej MHK orga-

Wernisaż wystawy *Kobiece spojrzenie. O aktorstwie Antoniny Hoffmann*, z prawej kuratorka wystawy Ewelina Radecka, 28 czerwca 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

nizuje w innych oddziałach. W roku 2017 oddział teatralny przygotował ekspozycję przypominającą wielką postać krakowskiego teatru XIX wieku, rywalkę innej wielkiej gwiazdy teatru, Heleny Modrzejewskiej, ale także nowoczesną kobietę, kroczącą własną, niezależną drogą.

Kuratorką wystawy była, debiutującą w tej roli, Ewelina Radecka, z którą przy aranżacji ekspozycji współpracował Bartłomiej Woch. Wystawa była udostępniana zwiedzającym do 4 lutego 2018 roku.

Dom Zwierzyniecki

Od 24 marca 2017 roku w Domu Zwierzynieckim czynna była wystawa *Prawie wszystko o Zwierzynicy*. Dom Zwierzyniecki prezentuje w swoich salach ekspozycyjnych historię krakowskich przedmieść, przede wszystkim wsi włączonych do Krakowa w okresie realizacji planu prezydenta Krakowa Juliusza Lea utworzenia Wielkiego Krakowa. Z drugiej strony porusza najważniejsze wątki z dziejów Zwierzynicy. Tym razem, inspirując się przykładem tzw. wystaw półstałych w Nowej Hucie, przygotowano ekspozycję podsumowującą w jednym projekcie dorobek wystaw czasowych w Domu Zwierzynieckim z okresu 2010–2016, dotyczących najważniejszych wątków historii Zwierzynicy i kluczowych elementów dziedzictwa kulturowego tej dzielnicy miasta. Kuratorką ekspozycji, kustosz Maria Lempart, opowiedziała historię Zwierzynicy zarówno tę prehistoryczną – przez obiekty z wykopalisk archeologicznych – jak i tę związaną z tradycjami zwierzynieckimi, takimi jak szopki krakowskie, pochod Konika Zwierzynieckiego – Lajkonika, odpust Emaus czy historię usypiania i późniejszych losów dwóch zwierzynieckich kopców: Tadeusza Kościuszki i Józefa Piłsudskiego. Autorką aranżacji była Agata Pinkosz, a wystawa była czynna do 3 września 2017 roku.

22 września otwarto w Domu Zwierzynieckim drugą w roku 2017 wystawę, tym razem w ramach cyklu *Zwierzyniec zaprasza* Dom Zwierzyniecki zaprosił Rakowice. Była to czwarta wystawa z tego cyklu. Po Krowodrzy, Dębniakach i Grzegórkach prezentowana była przeszłość królów-

Otwarcie wystawy *Zwierzyniec zaprasza – Rakowice*, kurator wystawy Mateusz Niemiec i zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński, 22 września 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

skiej wsi Rakowice, później krakowskiego przedmieścia, dzisiaj fragmentu miasta podzielonego pomiędzy dzielnice Prądnik Czerwony i Czyżyny. Nazwa Rakowice kojarzona jest obecnie przez większość krakowian z cmentarzem Rakowickim. Tym bardziej należy uznać, że kuratorowi wystawy, Mateuszowi Niemcowi, udało się osiągnąć spory sukces, którego miarą było duże zainteresowanie wystawą mieszkańców współczesnych części Krakowa położonych na obszarze historycznych Rakowic. Bardzo dobrze układała się także współpraca pomiędzy autorami ekspozycji a radnymi Rady Dzielnicy III Prądnik Czerwony, którzy bardzo aktywnie wspierali Muzeum w propagowaniu oferty towarzyszącej wystawie. Autorem aranżacji ekspozycji był Wojciech Gdowski, a wystawa była czynna do 25 lutego 2018 roku.

Dzieje Nowej Huty

5 kwietnia 2017 roku otwarto w oddziale Dzieje Nowej Huty wystawę czasową z cyklu *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty* prezentującą historię Czyżyn, ale także współczesny rozwój tej dawnej podkrakowskiej wsi. Autor scenariusza wystawy, kustosz Maciej Miezian, szukając skutecznego języka przekazu, oparł pomysł ekspozycji na prezentacji dawnych Czyżyn, obecnie tworzących Nową Hutę, w układzie topograficznym. Ponadto mocną częścią wystawy były wątki współczesne, także te dotyczące gwałtownie rozwijających się nowych osiedli, mocno ingerujących w zastaną tkankę urbanistyczną wybudowanego w okresie PRL-u miasta. Ekspozycja na osiedlu Słonecznym była czynna do 2 lipca 2017 roku.

Od 18 lipca do 8 października 2017 roku prezentowano w oddziale Dzieje Nowej Huty drugą odsłonę wystawy półstałej *Stale o Nowej Hucie*. Pomysłodawcą tego projektu był Paweł Jagło, kierownik oddziału w latach 2009–2016. Założenia jest to wystawa czasowa, powtarzana co roku w okresie szczytu ruchu turystycznego, a więc adresowana głównie do turystów zwiedzających Nową Hutę i mająca charakter wprowadzenia do najważniejszych wątków historii tej dzielnicy Krakowa. W roku 2017 w roli kuratora wystawy wystąpił Piotr Kapusta, uzupełniając nieznacznie scenariusz wystawy o segment poświęcony czasowi wolnemu.

26 października 2019 roku otwarto wystawę *Bufet pod Kombinatem*, autorstwa Marii Wąchały-Skindzier i Agaty Pinkosz (autorka aranżacji). Ekspozycja, powstała z inicjatywy kustosz Marii Wąchały-Skindzier, odważnie podjęła do tej pory nieeksplorowany wątek historii nowohuckiej gastronomii, od pierwszych barów i stołówek pracowniczych jeszcze z czasów stalinowskich, przez bary mleczne, kawiarnie, restauracje i bary z wyszynkiem piwa. Równie istotną częścią wystawy było odkrywanie specyfiki codzienności nowohuckiej społeczności, sposobów spędzania czasu wolnego zarówno w epoce PRL-u, jak i okresie po roku 1989. Tłem ekspozycji były także problemy społeczne czasów PRL-u, takie jak niedobory w gospodarce i zaopatrzeniu czy pijaństwo. Ekspozycja budząca spore zainteresowanie, zwłaszcza osób pamiętających PRL, była czynna do 8 kwietnia 2018 roku.

Anna Śliwa-Suchowiak, zastępca dyrektora MHK, i Maciej Mieźian, kurator wystawy, w czasie otwarcia wystawy *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Czyżymy*, 5 kwietnia 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

26 kwietnia 2017 roku w Fabryce Emalia Oskara Schindlera została otwarta wystawa czasowa *Okupanci. Niemcy w Krakowie 1939–1945*. Wystawa była próbą muzealnej analizy społeczności niemieckiej Krakowa w latach II wojny światowej, pokazania, kim byli Niemcy przybyli do naszego miasta, wykazując, że stworzyli oni posłuszne, sprawne narzędzie, gotowe do realizacji planów budowy imperium Trzeciej Rzeszy. Scenariusz wystawy został przygotowany przez Monikę Bednarek i Katarzynę Zimmerer, które podjęły się także roli kuratorek wystawy. Doświadczony zespół kuratorski, znany z realizacji monumentalnej wystawy stałej *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, wsparł jako autor aranżacji Łukasz Sarnat. Wystawa była czynna do 29 października 2017 roku.

15 listopada odbył się wernisaż wystawy *Żegota – ukryta pomoc*, poświęconej działalności krakowskiej części Rady Pomocy Żydom Żegota. Relacje polsko-żydowskie, w tym stosunek ludności polskiej do Żydów w okresie okupacji niemieckiej, są ciągle tematem gorąco dyskutowanym i będącym przedmiotem sporu historycznego, ale i politycznego. Muzeum uczestniczy w tej debacie, wykorzystując dostępne i specyficzne dla instytucji muzealnej narzędzia, w tym przede wszystkim język wystawy muzealnej. Wystawa w Fabryce Schindlera była pierwszą tego typu muzealną ekspozycją – próbą monograficznego ujęcia działalności Żegoty, pokazanej na szerokim tle postaw ludności polskiej wobec Holokaustu w realiach okupacji niemieckiej okresu II wojny światowej. Autorzy wystawy zrealizowali ambitnie zaplanowane kwereńdy archiwalne, wykorzystujące zebrany materiał zarówno na wystawie, jak i w towarzyszącej projektowi publikacji

Monika Bednarek i Katarzyna Zimmerer, kuratorki wystawy *Okupanci. Niemcy w Krakowie 1939–1945*, 26 kwietnia 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

Spacer wokół szopki, inscenizacja na dziedzińcu Domu pod Krzyżem, 6 stycznia 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

o Żegocie. Ważną częścią ekspozycji był segment poświęcony próbom upamiętnienia działalności Żegoty i jej współpracowników w okresie powojennym. Kurator wystawy Bartosz Heksel współpracował z Katarzyną Kocik i autorką aranżacji Agatą Pinkosz. Wystawa była czynna do 8 lipca 2018 roku.

KL Płaszów

Pracownia KL Płaszów, działająca w MHK od 2016 roku i pracująca nad planami budowy muzeum na terenie dawnego niemieckiego obozu koncentracyjnego Płaszów, istniejącego w czasie II wojny światowej na granicy Podgórze, Płaszowa i Woli Duchackiej, w roku 2017 przygotowała wystawę plenerową na tym terenie. Została ona uroczystie otwarta 15 listopada 2017 roku z udziałem zastępcy prezydenta Krakowa dr. hab. Andrzej Kuliga, prof. UJ, oraz przedstawiciela Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Ekspozycja przybliżyła odwiedzającym teren dawnego KL Płaszów historię tego miejsca i losy więźniów niemieckiego obozu koncentracyjnego. Wykorzystano archiwalne zdjęcia, fragmenty relacji i krótkie informacje historyczne. Scenariusz przygotował zespół autorów pod kierunkiem Marty Śmiatany przy współpracy kolektywu kuratorskiego Ośrodka Badań nad Kulturami Pamięci przy Wydziale Polonistyki UJ. Całość prac przy realizacji i posadowieniu w terenie 19 tablic z planszami wykonał Zakład Remontowo-Budowlany Maciej Knutel, a projekty plansz przygotowała Monika Bielak.

Celestat

W związku z przygotowaniem do generalnego remontu wschodniego skrzydła pałacu Pod Krzysztoforą Muzeum przeniosło lokalizację corocznej wystawy szopek krakowskich

Przedstawienie jasełkowe w wykonaniu rodziny Malików, 15 stycznia 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

z Krzysztoforów do sal wystawowych w Celestacie. MHK od kilku lat pracuje, przy znaczącym wsparciu gminy Kraków, nad wzmocnieniem środowiska szopkarzy krakowskich, wzbogacając projekt wystawy pokonkursowej o dodatkowe działania, zwłaszcza te związane z przestrzenią publiczną. Szopki są obecne w specjalnie przygotowanych gablotach w wielu wytypowanych lokalach w centrum Krakowa, ale także wprost na ulicach i placach. Powoli tradycją staje się coroczny spacer po ulicach Krakowa wokół szopki krakowskiej, prowadzony przez dyrektora Michała Niezabitowskiego jako przewodnika, zawsze w święto Trzech Króli.

10 grudnia 2017 roku zostały ogłoszone wyniki jubileuszowego 75. konkursu na najpiękniejszą szopkę krakowską. W kategorii szopek dużych I nagrodę otrzymali Marek, Renata, Edward i Artur Markowscy, w grupie szopek średnich Maciej Moszew, w grupie szopek małych Wiesław Barczewski i w grupie szopek miniaturowych Andrzej Wróbel. Wystawa szopek, przygotowana przez jej kuratorkę

Małgorzatę Niechaj, została uroczystie otwarta z udziałem zastępcy prezydenta Krakowa Andrzeja Kuliga w salach wystawowych Celestatu. Ekspozycja cieszyła się – jak co roku – bardzo dużym zainteresowaniem zwiedzających i była czynna do 25 lutego 2018 roku.

Wystawy zagraniczne

Od wielu lat „firmowym daniem” Muzeum w jej kontaktach międzynarodowych jest projekt *Cracovia 3D*. W roku 2017 dorobek rekonstrukcyjny pracowni rekonstrukcji cyfrowych Muzeum prezentowano na zamku w Trokach. Wystawa przygotowana przez kustosa Piotra Opalińskiego powstała we współpracy z Trockim Muzeum Historycznym i Instytutem Polskim w Wilnie. Goście zwiedzający Troki mogli ją oglądać od 18 sierpnia do 31 października 2017 roku.

12 października 2017 roku na zamku w Starej Lubowli odbył się wernisaż wystawy *Cracovia 3D. Przestrzeń miejska w dobie funkcjonowania prawa magdeburgskiego*. To kolejna z cyklu ekspozycji prezentujących dorobek Muzeum w zakresie rekonstrukcji cyfrowych historycznej architektury Krakowa i przemian urbanistycznych naszego miasta, ale także kolejny projekt w ramach współpracy MHK z muzeami Słowacji. Wystawę otworzył dyrektor Michał Niezabitowski. Autorem scenariusza był dr Michał Szczerba. Wystawę udostępniano zwiedzającym zamek w Lubowli do 30 stycznia 2018 roku.

Jak co roku, wystawy szopek ze zbiorów MHK promowały nasze miasto i jego tradycje. 12 grudnia 2017 roku w Narodowym Muzeum Historycznym Republiki Białorusi w Mińsku została otwarta wystawa *Bożonarodzeniowe szopki krakowskie*. Zaprezentowano także historię konkursu oraz zdjęcia budowli najczęściej inspirowanych krakowskich szopkarzy. W wernisażu uczestniczyła zastępca dyrektora MHK Anna Śliwa-Suchowiak.

Wystawę szopek krakowskich otwarto też 15 grudnia 2017 roku w Polskim Towarzystwie Kulturalnym Mikołaj Kopernik w Zagrzebiu. Był to już trzeci projekt zorganizowany przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa w ciągu ostatniego roku w Chorwacji (wcześniej dwie ekspozycje w Muzeum Narodowym w Zadarze). Wystawa szopek została zorganizowana we współpracy z Polskim Konsulatem w Zagrzebiu oraz Polskim Towarzystwem Kulturalnym Mikołaj Kopernik, które od 1990 roku organizuje wiele wydarzeń o charakterze kulturalnym. Pokazano najpiękniejsze szopki nagradzane w ostatnich trzech dekadach. Wystawie towarzyszyły filmy dokumentalne, w których szopkarze opowiadają o swojej pasji, metodach pracy i źródłach inspiracji. Uzupełnieniem otwarcia ekspozycji w Zagrzebiu stało się uroczyste przekazanie przez konsula Republiki Chorwacji w Krakowie Pawła Włodarczyka szopki z elementami krakowskimi i chorwackimi na ręce prezydent Republiki Chorwacji, Kolindy Grabar-Kiatorović. Podczas wernisażu Muzeum reprezentował zastępca dyrektora MHK Adam Świerż.

Wystawy stałe

W okresie sprawozdawczym czynne były następujące wystawy stałe:

- *Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń* – Krzysztofory, Rynek Główny 35;

- *Dzieje i kultura Żydów krakowskich* – Stara Synagoga, ul. Szeroka 24;
- *Krakowskie Bractwo Kurkowe i obronność miejska* – Celestat, ul. Lubicz 16, otwarta ponownie od 10 marca 2017 roku;
- *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956* oraz dawne cele Gestapo – oddział Ulica Pomorska, ul. Pomorska 2;
- *Mieszkański dom*, Kamienica Hipolitów, pl. Mariacki 3;
- *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, ul. Lipowa 4;
- *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim* – Apteka pod Orłem, pl. Bohaterów Getta 18;
- Trasa turystyczna *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa* – Rynek Podziemny, Rynek Główny 1;
- Wieża Ratuszowa, czynna od marca do grudnia;
- Barbakan i Mury Obronne, czynne od kwietnia do października;
- Oddział teatralny zamknięty do odwołania.

Prace nad scenariuszami nowych wystaw czasowych

Kuratorzy wystaw czasowych zaplanowanych na rok 2018 pracowali nad szczegółowymi scenariuszami. Równocześnie powołane zespoły projektowe przygotowywały plan wystaw na rok 2019. W planie na rok 2018 znalazły się następujące wystawy czasowe:

- *Rzeźba gotycka z Muzeum Wschodniosłowackiego w Koszycach* (Anna Bednarek);
- Pałac Pod Krzysztofory i Wieża Ratuszowa: *Krakowski hejnał wolności. Wieża Pamięci* (Olga Jasioneck);
- Kamienica Hipolitów: *Koronka – tradycja, reaktywacja*, z cyklu *Od frontu i od kuchni* (Michał Hankus); *Myślenie miastem. Architektura Jana Zawiejskiego* (Kamila Twardowska), *Pochwała książki. Robert Jahoda – rzemieślnik i artysta* (Leszek J. Sibila);
- Dom Zwierzyniecki: *Prawie wszystko o Zwierzynicy* (Maria Lempart), *Krakowski hejnał wolności. Kopiec Pamięci* (Justyna Kutrzeba);
- Dom pod Krzyżem: *Pan wiecznie młody. Lucjan Rydel – w 100-lecie śmierci* (dr Agnieszka Kowalska);
- Muzeum Podgórze: *Piknik na prawym brzegu – jak spędzono wolny czas w Podgórzu* (Katarzyna Bury), *Krakowski hejnał wolności. Wolność przyszła z Podgórza* (Janusz Tadeusz Nowak);
- Nowa Huta: *Stale o Nowej Hucie* (Piotr Kapusta), *Jednostka sąsiedzka – osiedle Teatralne* (Magdalena Smaga);
- Fabryka Emalia Oskara Schindlera: *Moja droga do konspiracji – losy żołnierzy konspiracji wojskowej* (Tomasz Stachów).

W 2017 roku MHK otrzymało dofinansowanie siedmiu projektów edukacyjnych i konserwatorskich ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

1. Konserwacja unikatowej kolekcji kolodionowych szklanych negatywów fotograficznych Ignacego Kriegera (okres realizacji 2017–2018).
2. Konserwacja XVIII-wiecznej chorągwi cechu rybaków w zbiorach MHK.

3. Przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do przeprowadzenia inwestycji w Fabryce Emalia Oskara Schindlera.
4. 75. jubileuszowy konkurs na najpiękniejszą szopkę krakowską.
5. Pochód Lajkonika – niematerialne dziedzictwo krakowian: edukacja, przekaz międzypokoleniowy, zaangażowanie społeczne.
6. Opracowanie studium dotyczącego opieki nad krakowskimi miejscami pamięci z dawnym KL Plaszow jako częścią Trasy Pamięci MHK (projekt rozpoczęty w roku 2016).
7. Projekt edukacyjny do wystawy *Rozważny i romantyczny. W 200. rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki*.
8. Projekt edukacyjny do wystawy *Żegota – ukryta pomoc i Dni Pamięci Ofiar Gestapo* (oba te działania dotyczą relacji polsko-żydowskich w kontekście udzielania pomocy w czasach Zagłady).

Działalność naukowa

Tradycyjnie ważną częścią działalności Muzeum był cykl wykładów naukowych, mających także charakter wymiany myśli i dyskusji wewnątrz zespołu muzealnego. W roku 2017 odbywały się one w pałacu Pod Krzysztoforą, a od drugiego kwartału, w związku z remontem głównej siedziby Muzeum, w Kamienicy Hipolitów.

- 16 stycznia 2017, Łukasz Walas: *Muzeum Miasta Lipska oczami pracownika Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – refleksje z odbytego stażu*;
- 20 lutego 2017, Michał Grabowski: *Strategie ekspozycji jako element zmiany wizerunkowej i programowej muzeum – analiza wybranych europejskich przykładów*;
- 21 marca 2017, Melania Tutak: *Muzeum lokalne – „Trzecie miejsce”? Przykłady, sukcesy i porażki*;
- 10 kwietnia 2017, Ewelina Radecka: *Materialne i niematerialne dziedzictwo w przestrzeni muzealnej Rydlówki*;
- 15 maja 2017, Monika Bednarek, Marta Śmietana: *Dawny KL Plaszow. Czy autentyzm jest możliwy*;
- 26 czerwca 2017, Maria Lempart: *Nowy Dom Zwierzyńceki: lokalne muzeum swojskości czy centrum interpretacji przedmiotu? Próba redefiniowania oddziału*;
- 16 października 2017, Kamil Karski: *Autentyzm „skazonych krajobrazów”. Badania archeologiczne na terenie dawnego KL Plaszow w kontekście archeologii XX wieku*;
- 13 listopada 2017, Wojciech Baliński: *Muzeum Ruchu Harcerskiego w Krakowie. Założenia, program i cel*.
- 18 grudnia 2017, Karolina Żłobicka: *Historia mówiona w działalności muzeum*.

Prace nad monografiami, katalogami, opracowaniami naukowymi

Monografie

Tom Biblioteki Krzysztoforzkiej poświęcony sztuce krakowskiej po 1945 roku opracowuje od kilku lat kustosz Maria Zientara. Autorka przygotowywała ostateczną wersję

opracowania poświęconą sztukom plastycznym, ale także architekturze naszego miasta do czasów nam współczesnych.

Przygotowano ponad 20 tekstów do 35. zeszytu „Krzysztoforów”, które poświęcony został tematyce żydowskiej. Opracowane redakcyjnie przez Annę Biedrzycką wydawnictwo, podzielone zostało na części: Miasto Żydowskie, judaizm, źródła, najnowsze badania archeologiczne i, tradycyjnie już, „muzealnym sprawom”. Warto przypomnieć, że inicjatorem wydania tego monograficznego tomu „Krzysztoforów” był kustosz Eugeniusz Duda. Impulsem z jednej strony były prace nad scenariuszem wystawy stałej w planowanym Muzeum Żydowskim w Krakowie, a z drugiej zbliżająca się 60. rocznica powołania oddziału Stara Synagoga, drugiego po kamienicy Krauzowskiej przy ulicy św. Jana 12 oddziału Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

Katalogi zbiorów

W ramach prac nad kolejnymi katalogami kolekcji muzealnych przygotowywane były:

- *Mechaniczne zegary domowe w zbiorach MHK* (Elżbieta Błażewska),
- *Projekty opraw introligatorskich zakładu Roberta Jahody* (Leszek J. Sibila),
- *Najstarsze widoki Krakowa – grafika* (Marta Marek),
- *Militaria. Broń palna* (Aleksandra Radwan),
- *Malarstwo olejne w zbiorach MHK*, t. 1 (Danuta Radwan, Irena Palca),
- *Judaika w zbiorach MHK* (Eugeniusz Duda, Elżbieta Długosz).

W roku 2017 ukazały się następujące wydawnictwa przygotowane do druku i opublikowane wysiłkiem autorów, pracowników redakcji, osób odpowiedzialnych za opracowanie graficznego każdego z wydawnictw i przy wsparciu merytorycznym członków Kolegium Wydawniczego MHK:

Wydawnictwa naukowe

Wydawnictwo pokonferencyjne *Krowodrza – przestrzeń i tożsamość*, praca zbiorowa, red. Dorota Strojnowska, format 16,5 × 24 cm, 178 s.

Katalogi wystaw czasowych

Monika Bednarek, Katarzyna Zimmerer: *Okupanci. Niemcy w Krakowie 1939–1945*, red. Łukasz Klimek, format 16,8 × 24 cm, 320 s.;

Monika Bednarek, Katarzyna Zimmerer: *The Occupiers. The Germans in Kraków 1939–1945*, przeł. B-Side Language Solutions Joanna Bełch-Rucińska, format 16,8 × 24 cm, 320 s.;

Na wspólnej drodze. Kraków i Budapeszt w średniowieczu, praca zbiorowa, red. nauk. dr Grażyna Lichończak-Nurek, red. Barbara Cisowska-Dulian, format 21 × 28 cm, 368 s.;

Ewelina Radecka, Mariusz Menz: *Kobiece spojrzenie. O aktorstwie Antoniny Hoffmann*, red. Marcin Baran, format 16,8 × 24 cm, 96 s.;

- The bastion of tradition*, praca zbiorowa, przeł. Tomasz Bieroń, red. Barbara Cisowska-Dulian, koncepcja wydawnictwa Eugeniusz Duda, format 16,5 × 21,5 cm, 296 s.;
- Rozważny i romantyczny. W 200. rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki*, praca zbiorowa, red. Marcin Baran, koncepcja wydawnictwa Piotr Hapanowicz, format 24 × 32 cm, 384 s.;
- Maria Wąchała-Skindzier, Błażej Brzostek, Magdalena Smaga: *Bufet pod Kombinatem*, red. Marcin Baran, format 29 × 21 cm, 176 s.;
- Katarzyna Kocik, Bartosz Heksel: *Żegota – ukryta pomoc*, red. Łukasz Klimek, format 16,8 × 24 cm, 352 s.;
- Katarzyna Kocik, Bartosz Heksel: *Code name Żegota. The hidden aid*, przeł. Dariusz Rywczak, format 16,8 × 24 cm, 348 s.

Foldery wystaw czasowych

- Iwona Kawalla: *Kupując oczami. Reklama w przedwojennym Krakowie*, red. Barbara Cisowska-Dulian, format 16,5 × 21,5 cm, 96 s.;
- Maciej Miezan: *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Czyżyny*, red. Marcin Baran, format 16,5 × 21,5 cm, 80 s.;
- Mateusz Niemieć, Mateusz Drózdź: *Zwierzyniec zaprasza – Rakowice*, red. Łukasz Klimek, format 16,5 × 21,5 cm, 76 s.;
- Elżbieta Lang: *Soter Jaxa-Malachowski*, red. Barbara Cisowska-Dulian, format 20 × 26 cm, 72 s.

Przewodniki

- Fabryka Emalia Oskara Schindlera* (wersja angielska, francuska, hiszpańska), format 12 × 21 cm, 44 s.;
- Rynek Podziemny* (wersja niemiecka, francuska), format 12 × 21 cm, 44 s.;
- Walery Bubień: *Wokół Rynku Kleparskiego*, red. Łukasz Klimek, format 20 × 25,5 cm, 72 s.;
- Katarzyna Bury, Melania Tutak: *Podróże przez Podgórze*, red. Marcin Baran, format 21 × 28 cm, 64 s.

Albumy

- Maria Lempart: *Prawie wszystko o Zwierzyncu*, red. Łukasz Klimek, format 23 × 27 cm, 100 s.;
- Ewa Gaczoł, Teresa Kwiatkowska: *Ignacy Krieger*, red. Łukasz Klimek, format 19 × 21,8 cm, 121 s.; wersja angielska, przeł. B-Side Language Solutions Joanna Bełch-Rucińska;
- Konkursy szopek krakowskich 1937–2017*, koncepcja Małgorzata Niechaj, format 23 × 27 cm, 200 s.

Publikacje edukacyjne

- Piotr Hapanowicz: *Rozważny i romantyczny. W 200. rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki* (folder edukacyjny), red. Marcin Baran, format 17 × 24 cm, 156 s.;
- Oto szopka. Szopkowe wycinanki*, model kartonowy do sklejania, format 21 × 29,5 cm, 28 s.;

- Oto szopka. Szopkowe malowanki* (wiersze Dobrosław Rodziewicz, tekst Olga Jasioneł), kor. Marcin Baran, format 21 × 29,5 cm, 28 s.;
- Komiks *Stąsko Włóczykiel i legenda Zwierzynca* (scenariusz Andrzej Szoka i Barbara Dziechciowska, ilustracje Przemysław Czapliński), format 21 × 29,7 cm, 20 s.;
- Komiks *Der Apotheker im Krakauer Ghetto: eine Erzählung über Tadeusz Pankiewicz*, ilustracje Tomasz Berezniński, przeł. Peter-Christian Seraphim, format 23 × 30 cm, 48 s.

Czasopismo dla dzieci „Krzysztoforek”

- „Krzysztoforek” 2017, nr 32 i nr 33, red. nac. Michał Niezabitowski, red. prow. Klaudia Kaczmarczyk, format 21 × 26 cm; 26 s.

Wydawnictwa informacyjne

- Przewodnik *Zajrzyj do Huty 9*, format 10,4 × 14,8 cm, 36 s.;
- Raport *KL Płaszów 2017*, oprac. Monika Bednarek, Kamil Karski, Marta Śmietana, red. Dorota Strojnowska, format 21 × 29,5 cm, 68 s.;
- Folder *Thesaurus Cracoviensis*, praca zbiorowa, red. Marcin Baran, format 16,5 × 21,5 cm, 68 s.;
- Strategia MHK 2017–2021*, format 17,5 × 25 cm, 28 s.

Edukacja

Coraz istotniejszym obszarem aktywności Muzeum staje się jego działalność edukacyjna. W liczbach to około 5,5 tysiąca oprowadzeń po wystawach stałych i czasowych zrealizowanych dla około 80 tysięcy zwiedzających i około 1500 różnorodnych działań edukacyjnych dla 43 tysięcy odbiorców. Można podsumować, że tylko około 10 proc. publiczności muzealnej korzysta z oferty edukacyjnej MHK, a więc nie aż tak wiele. Trzeba jednak pamiętać, że oprowadzania, lekcje, warsztaty, spacerki itd. to tylko część muzealnej działalności edukacyjnej. Około 25 tysięcy odbiorców uczestniczy w dużych imprezach muzealnych, które także mają walor upowszechniania wiedzy. Istotną częścią muzealnej działalności edukacyjnej są wydawane publikacje popularnonaukowe, ale także treści przekazywane za pomocą strony internetowej MHK czy stron WWW przygotowywanych w ramach wielu projektów muzealnych z Cyfrowym Thesaurusem na czele.

Od wielu lat głównym programem edukacyjnym MHK pozostaje *Muzeomania*, koordynowana przez Dział Edukacji kierowany przez Klaudię Kaczmarczyk. Cykl wiosenny *Muzeomanii* (marzec – czerwiec 2017) skoncentrowany był na temacie przewodnim *Zielony Kraków*, tak ważnym dla współczesnego mieszkańca każdego miasta. Natomiast cykl jesienno-zimowy (wrzesień 2017 – luty 2018) poświęcony był poznawaniu postaci i twórczości Stanisława Wyspiańskiego. Pretekstem była tu 110. rocznica śmierci tego wybitnego artysty, ale także bardzo aktywne działania władz miasta na rzecz wprowadzenia do publicznego dyskursu dorobku artystycznego Wyspiańskiego jako jednej z najbardziej ikonicznych postaci Krakowa XX wieku.

Debata w ramach Krakowskiego Kolokwium: *NZS po latach. Czy było warto?*, od lewej prowadzący dyrektor Jacek Salwiński oraz Jan Maria Rokita, Adam Kalita, Marek Lasota, sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztofony, 12 grudnia 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

Duży wysiłek Muzeum wkłada w rozbudowywanie oferty dla przewodników miejskich. Przewodnicy oprowadzają po większości oddziałów MHK, są pierwszym przekaznikiem wiedzy o wystawach stałych i czasowych naszego Muzeum. Stąd stała oferta szkoleniowa dla tej sporej grupy zawodowej, ale także rozbudowywany i weryfikowany na bieżąco program *Przewodnika dla zaawansowanych*, czyli pogłębionej, rozszerzonej oferty wykładów, spotkań dla tych przewodników, którzy chcą poszerzyć swoją wiedzę poza propedeutyczne minimum. Ten zakres działań Muzeum koordynował Dominik Oleksy z Działu Edukacji.

Wydarzenia

Wydarzenia muzealne – zarówno te przygotowywane od dziesiątków lat przez Muzeum, takie jak np. Pochód Lajkonika, ale także te ledwie od kilku lat obecne w ofercie muzealnej, jak większość tzw. Świąt Oddziałów – cieszą się sporym zainteresowaniem publiczności muzealnej, w większości przypadków mieszkańców Krakowa. Trzeba pamiętać, że duża część wydarzeń muzealnych ma także charakter promocyjny, sprzyjający budowie pozytywnego wizerunku Muzeum jako instytucji otwartej, zmieniającej swoje oblicze zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami swoich odbiorców. Wydarzenia muzealne są też świetną drogą do nawiązywania głębszych, czasami nawet stałych relacji z tymi odbiorcami, którzy stanowią najbliższe otoczenie Muzeum, którzy często i wielokrotnie wracają do Muzeum czy nawet współuczestniczą w budowie programu działalności przez przekazywanie swoich sugestii czy opinii na temat oferty MHK.

Spośród wydarzeń edukacyjnych i promocyjnych w roku 2017 co najmniej kilka warto zaprezentować bardziej szczegółowo.

Od kilku lat sezon wydarzeń muzealnych naszego Muzeum rozpoczyna się 6 stycznia spacerem miejskim wokół szopki krakowskiej. Po ulicach Krakowa, trasą wyznaczoną przez obecność szopki w wielu miejscach centrum miasta, oprowadza, snując swoje niepowtarzalne opowieści, dyrektor Michał Niezabitowski.

W okresie od 10 do 31 stycznia 2017 roku odbywały się zajęcia w ramach Święta Rynku Podziemnego – *Drąże-*

nie miasta. W tym roku motywem przewodnim był ruch, a oferta oddziału zbudowana była wokół takich tematów szczegółowych, jak pielgrzymowanie, tańce i zabawy, wojny i krucjaty, a także mobilność kupców. Program składał się zarówno z naukowych wykładów, jak i warsztatów dla dzieci i spacerów z przewodnikiem. Osobą odpowiedzialną za projekt była Justyna Kutrzeba.

14 lutego 2017 roku w sali Miedzianej w pałacu Pod Krzysztofony miała miejsce prezentacja nabytków Muzeum z roku 2016. Tradycyjnie mogliśmy podziwiać pozyskane najcenniejsze muzealia. Całość wydarzenia przygotowały Danuta Radwan i Irena Palca. W tym roku była to nie tylko prezentacja nabytków, ale także wystawa udostępniana w piwnicach skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofony i mała książeczka opisująca najważniejsze i najciekawsze skarby muzealne.

25 marca 2017 roku świętowała Kamienica Hipolitów i jej miłośnicy. Tematem przewodnim tego corocznego wydarzenia Domu Mieszczańskiego była „zmiana czasu”, w roku 2017 skoncentrowano się na „wielkim sprzątaniu”, szczególnie istotnym w tradycyjnym domu w okresie wiosennym. Autorką programu była kustosz Joanna Strzyżewska.

7–8 kwietnia 2017 roku miała miejsce kolejna odsłona wydarzenia *Pamiętaj z nami*, tym razem poświęconego 75. rocznicy akcji Reinhardt. Wydarzenie objęło swoim programem już nie trzy, ale cztery obiekty muzealnej Trasy Pamięci – Ulicę Pomorską, Aptekę pod Orłem, Fabrykę Emalia Oskara Schindlera i Miejsce Pamięci KL Płaszów. Tradycyjnym punktem programu był Bieg Pamięci z ulicy Pomorskiej, wokół Plant i Wawelu, bulwarami wiślanymi na plac Bohaterów Getta.

Organizatorzy, zespół kierowany przez Martę Śmianę z Pracowni KL Płaszów, wprowadzili do programu także nowe elementy, jak Tramwaj Pamięci z opowieściami o okupacyjnym Krakowie, ale też zbiórkę prowadzoną przez Polską Akcję Humanitarną na rzecz ofiar wojny w Syrii.

Firmowym wydarzeniem Domu Zwierzynieckiego jest od kilku lat *Emaus w Muzeum*. 17 kwietnia 2017 roku, w Poniedziałek Wielkanocny, zaproszono publiczność muzealną na wydarzenie przypominające tradycje zwierzynieckiego Emausu, jednocześnie zachęcając do zwiedzenia wystawy w Domu Zwierzynieckim i skorzystania z oferty warsztatowej dla rodzin i dzieci. W tym dniu oficjalnie rozstrzygnięto także konkurs na najpiękniejsze drzewko emausowe, nawiązujące do tradycyjnych drzewek życia. Program wydarzenia przygotowała kustosz Maria Lempart.

19 maja 2017 roku Muzeum uczestniczyło w kolejnej edycji Nocy Muzeów. Coroczne święto wszystkich muzeów, które zapraszając do tłumnego, niemal bezpłatnego, bo za symboliczną złotówkę, nocnego zwiedzania swoich wystaw stałych i czasowych, jak zwykle cieszyło się sporym zainteresowaniem. Niemal 18 tysięcy zwiedzających to nie rekordowy wynik, ale jak co roku wielkie tłumy oblegały Barbakan z jego obrońcami i Kamienicę Hipolitów z jej nocnym mieszczańskim życiem. W programie Nocy Muzeów znajdowały się też takie punkty, jak świętowanie 200. rocznicy urodzin Ignacego Kriegera w Starej Synagodze czy projekcja filmu Ewy Święś-Kucybały *Obóz Płaszów* w Fabryce Emalia

Ulica Pomorska przed startem do Biegu Pamięci, 8 kwietnia 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

Oskara Schindlera. Całość przedsięwzięcia koordynował dr Walery Bubień z oddziału Krzysztofory.

27 maja 2017 roku w Celestacie kustosz Małgorzata Niechaj wraz z ekipą króla kurkowego 2016, Zbigniewa Kwatera „Binarnego”, przygotowała wielką ucztę dla uczestników zabawy – konkursu o tytuł małego króla kurkowego. Impreza ta, której celem jest szerzenie idei i misji działalności jednej z najstarszych organizacji krakowskiego mieszczaństwa, krakowskiego Bractwa Kurkowego, kończy się wyłonieniem zwycięzcy zawodów, który otrzymuje tytuł małego króla kurkowego i tydzień później uczestniczy w „dorosłej” intronizacji króla kurkowego A.D. 2017. W roku 2017 zaszczytny tytuł małego króla wywalczył Janek Wolf-Zdzienicki.

Laureaci medalu św. Krzysztofa: prof. Jacek Chrobaczyński, prezes firmy Artim sp. z o.o. Dariusz Michalak oraz w imieniu strażaków hejnalistów st. bryg. mgr inż. Andrzej Nowak, zastępca komendanta miejskiego PSP w Krakowie, 8 czerwca 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

8 czerwca 2017 roku w pałacu Pod Krzysztofory miała miejsce podniosła uroczystość wręczenia medali św. Krzysztofa. Kapituła odznaczenia pod przewodnictwem prezydenta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego przyznała te prestiżowe już wyróżnienia w kategorii wsparcie naukowe profesorowi prof. Jackowi Chrobaczyńskiemu, historykowi z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, w kategorii kultywowanie tradycji Krakowa zespołowi hejnalistów z kościoła Mariackiego – Straży Pożarnej oraz w kategorii wsparcie finansowe firmie Artim sp. z o.o.

22 czerwca 2017 roku, jak zawsze w oktawę Bożego Ciała, na ulicach Krakowa harcował Lajkonik. Pochód Lajkonika jest od pewnego czasu wzbogacany o dodatkowe formy ekspresji, niewchodzące w kolizję z jego tradycyjnym przekazem, a jednocześnie wzmacniające atrakcyjność całego ulicznego widowiska. Stąd m.in. taneczna bitwa włóczków z Tatarami na dziedzińcu klasztoru Norbertanek czy mocna obecność w finale wydarzenia, na scenie pod Wieżą Ratuszową, zespołu Cracovia Danza ze spektaklem tanecznym *Od Acana do Waćpana. O szlacheckim stylu*. Działania Muzeum związane ze wzmacnianiem tradycji corocznego Pochodu Lajkonika to dzisiaj także aplikacja mobilna poświęcona historii zwierzynieckiego konika. Opiekunem wszystkich działań związanych z Lajkonikiem był w roku 2017 Andrzej Iwo Szoka z oddziału Celestat.

Od kilku lat oferta Muzeum w okresie letnim zdominowana jest przez program *Średniowiecze da się lubić*. Wydarzenie, bardzo starannie organizowane przez dr. Jacka Zinkiewicza, wypełnia swoją różnorodną i niezwykle atrakcyjną ofertą Barbakan i Mury Obronne, ale także wykorzystuje potencjał Rynku Podziemnego i Celestatu. *Średniowiecze da się lubić* nabiera swojego kształtu również dzięki zaangażowaniu rekonstruktorów, pasjonatów historii, któ-

Pochód Lajkonika, bitwa Tatarów z włóczkami na dziedzińcu klasztoru Norbartanek, 22 czerwca 2017 r., fot. Tomasz Kalarus

rzy kreuują i realizują wspólnie z Muzeum program edukacyjny wydarzenia. W roku 2017 koncentrowaliśmy się na tematyce wystawy *Na wspólnej drodze. Kraków i Budapeszt w średniowieczu*. Treść poszczególnych zajęć organizowanych we wszystkie soboty i niedziele lipca i sierpnia dotyczyła szlaków handlowych w średniowieczu, życia codziennego, rzemiosła, obronności i turniejów tej epoki. Wielkim powodzeniem cieszyła się gra miejska *Imię zbrodni*, turniej rycerski czy inscenizacja najazdu tatarskiego.

23 lipca 2017 roku oddział Krzysztoforzy zaprosił na *Imieniny św. Krzysztofa*. Oddział mieszczący się w pałacu Pod Krzysztoforzy, który czeka na ostatni etap swojej wielkiej modernizacji, konsekwentnie buduje stałą publikę. Stąd pomysł corocznego spotkania poświęconego wybranym wątkom historycznym, inspirowanego dziejami pałacu Krzysztoforzy. W roku 2017 było to zielarstwo czy inaczej *Aptekarstwo i eliksir szczęścia*. W okresie letnim oferta wydarzenia to głównie szansa na sympatyczne spędzenie czasu wolnego na specjalnie przez Muzeum przygotowanych warsztatach i pokazach (organizator wydarzenia: Olga Jasionek z Krzysztoforów).

8 i 9 września 2017 roku miała miejsce 11. edycja Dni Pamięci Ofiar Gestapo przy ulicy Pomorskiej 2, poświęcona tym razem pamięci Polaków, którzy narażali swoje życie, ratując i udzielając pomocy ukrywającym się w czasie okupacji niemieckiej Żydom. Muzeum zaprosiło muzealników i historyków z wielu ośrodków na dwudniową konferencję *Dlaczego warto wracać do bolesnej przeszłości?* oraz towarzyszącą projektowi wystawę planszową na placu Inwalidów *Cierpieli i ginęli dla innych*. Dni Pamięci 2017 miały dwóch patronów: wskazanego przez Muzeum i wyłonionego przez internautów, byli to Tadeusz Paziuk i Zbigniew Kluska. Za program i jego realizację odpowiadał Tomasz Stachów, kierownik oddziału Ulica Pomorska.

16 i 17 września 2017 roku niemal cała Nowa Huta pod kierownictwem oddziału Dzieje Nowej Huty uczestniczyła w akcji *Zajrzyj do Huty*. Impreza, zainicjowana przed laty w ramach programu Muzeum Rozproszonego Nowej Huty, jest dzisiaj wspólnym świętem większości instytucji nowohuckich oraz wielu pasjonatów tej części Krakowa, którzy zapraszają do odkrywania tajemnic Nowej Huty. *Zajrzyj* jest oczywiście także okazją do integracji ludzi, którzy na co dzień pracują i działają na rzecz Nowej Huty. W roku 2017 patronem wydarzenia był zmarły niedawno znany nowohucki filmowiec, Jerzy Ridan. Kierownikiem tego projektu była kustosz Maria Wąchała-Skindzier.

Muzeum aktywnie uczestniczy w życiu sportowym. Dobrym przykładem są tu piłkarskie turnieje muzealne. 14 października 2017 roku, tradycyjnie już w hali Com Com Zone w Nowej Hucie, odbył się XIII Turniej Piłkarski Muzeów im. Jerzego Dobrzyckiego o Puchar Prezydenta Krakowa Profesora Jacka Majchrowskiego. To wydarzenie sportowe od kilku lat przypomina postać pierwszego dyrektora Muzeum, muzealnika, historyka sztuki, twórcy fundamentów naszej instytucji. Jest także spotkaniem pracowników wielu muzeów, którzy rywalizują ze sobą na piłkarskim boisku w duchu szlachetnej, sportowej rywalizacji.

W edycji z roku 2017 wzięło udział 10 zespołów: cztery drużyny krakowskie – gospodarz, tj. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Muzeum UJ, Żydowskie Muzeum Galicja i Krakowskie Biuro Festiwalowe, dwie warszawskie – Muzeum Sportu i Turystyki, Zamek Królewski, a także reprezentacja Muzeum – Zamek w Łańcucie, dwie drużyny Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu i pierwszy raz Państwowe Muzeum na Majdanku. Pierwszy etap zawodów to 20 meczów w dwóch grupach. W grupie pierwszej zdecydowanie zwyciężyło Muzeum Sportu (tylko

Obrzęd *Osadzania chochota*, z prawej Barbara Miszczyk z Biblioteki Naukowej i Archiwum MHK, Rydlówka, 18 listopada 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

jeden remis), w drugiej Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, a drugie miejsce, tylko dzięki lepszej różnicy bramek, zajęło Muzeum w Łąncucie.

Wyniki eliminacji:

Grupa A:

1. Muzeum Sportu 10 pkt
2. Muzeum UJ 9 pkt
3. Zamek Królewski w Warszawie 6 pkt
4. KBF 2 pkt
5. Muzeum Auschwitz 1 pkt

Grupa B:

1. MHK 6 pkt
2. Łącut 5 pkt, bramki 4:3
3. Majdanek 5 pkt, bramki 4:5
4. Edukatorzy Muzeum Auschwitz 4 pkt, bramki 2:2
5. Żydowskie Muzeum Galicja 4 pkt, bramki 3:4

Drużyna gospodarza, Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, grała praktycznie tylko z jednym zawodnikiem rezerwowym (kapitan Stanisław Klimkowicz, gracze w polu: Tomasz Wykurz, Dariusz Marczyński, Mirosław Bydłoń, Mateusz Niemiec, Leszek J. Sibila, Sławomir Klimkowicz i bramkarz Szczepan Leśniak), bo już na początku drugiego meczu groźnej kontuzji doznał filar ekipy, Mirek Bydłoń. Mimo to po raz pierwszy od pięciu lat zwyciężyliśmy w grupie, najpierw pokonując Muzeum Galicja 1:0 (Stanisław Klimkowicz), remisując z Edukatorami z Oświęcimia 1:1 (karny Dariusz Marczyński), 0:0 z Łącutem i w ostatnim meczu remisując z Majdankiem 1:1 (wyrównującą bramkę, dającą awans, w ostatniej sekundzie meczu strzelił Klimkowicz po podaniu przez całe boisko Marczyńskiego).

W półfinałach nie było niespodzianek, najpierw Muzeum Sportu wygrało 3:0 z Łącutem, a Muzeum UJ 2:1

z MHK (bramka dla naszego Muzeum Mateusz Niemiec). W meczu o trzecie miejsce Łącut zremisował ponownie z MHK 0:0, ale okazał się lepszy w karnych 3:1. Mecz finałowy stał na bardzo dobrym poziomie sportowym, czego potwierdzeniem była jedna z bramek strzelona przez zawodnika z Warszawy przewrotną, tzw. nożycami. Po wyrównanym meczu Muzeum Sportu wygrało z Muzeum UJ (wzmocnionym zawodnikiem z Muzeum Manggha) 3:2. To czwarty puchar dla tego Muzeum.

Ostateczne wyniki turnieju:

1. Muzeum Sportu i Turystyki
2. Muzeum UJ
3. Muzeum – Zamek w Łąncucie
4. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa
5. Zamek Królewski w Warszawie
6. Państwowe Muzeum na Majdanku
7. KBF
8. Edukatorzy Muzeum Auschwitz
9. Żydowskie Muzeum Galicja
10. Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau

15 października 2017 roku oddział Stara Synagoga zaprosił na święto tego oddziału, czyli *Jom Riszon. Niedziela w Starej Synagodze*. W programie wydarzenia znalazły się oprowadzanie po wystawie stałej i czasowej oraz koncert pieśni żydowskich w języku jidysz. Częścią programu było także zaproszenie do wizyty w atelier fotograficznym Ignacego Kriegera. Tym samym Stara Synagoga wsparła działania na rzecz upamiętnienia tej wyjątkowej w dziejach krakowskiej fotografii postaci. Trzeba przypomnieć, że 200. rocznica urodzin Kriegera, wydarzenie świętowane przez cały 2017 i zorganizowane przez zespół Działu Fotografii Krakowskiej, miało za cel przede wszystkim konkretne dzia-

lanie konserwatorskie na rzecz niezwykle cennej kolekcji fotografii Kriegera w zbiorach MHK.

Muzeum od wielu prowadzi bardzo zaawansowane prace nad swoją strategią, jej kolejnymi aktualizacjami i także nad wdrożeniem i ulepszeniem modelu zarządzania strategicznego naszą instytucją. Konsekwencją tych działań była decyzja o organizacji konferencji *Zarządzanie strategiczne w muzeum. Wizerunkowa moda, realna potrzeba czy strata czasu?*. 19 i 20 października 2017 roku przyjechali do Krakowa przedstawiciele wielu muzeów z całej Polski, a konferencja przygotowana przez MHK była doskonałą okazją do wymiany doświadczeń z zakresu zarządzania strategicznego muzeum.

W 2015 roku MHK podpisało umowę z rodziną Rydlów dotyczącą objęcia opieką muzealną Rydlówki. Rozpoczęły się prace nad uruchomieniem programu modernizacji tego obiektu w Bronowicach. Konsekwencją tych decyzji było podjęcie się przez Muzeum roli współgospodarza obrzędu *Osadzania chochoła*. Wydarzenie, inspirowane wielkim misterium *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego, zostało zainicjowane w Rydlówce u schyłku lat sześćdziesiątych XX wieku. Oczywiście kluczową rolę odegrała tu osoba twórcy Muzeum Młodej Polski w Rydlówce, prof. Stanisława Waltosia. 18 listopada 2017 roku MHK przygotowało i przeprowadziło obrzęd *Osadzania chochoła*. Było to wydarzenie zrealizowane przez oddział teatralny kierowany przez kustosz Małgorzatę Palkę, tradycyjnie odwołujące się do pamiętnego wesela Lucjana Rydla i Jadwigi Mikołajczykówny, z programem składającym się z uroczystego owijania krzewu róży słomą, tańców i występów teatralnych dzieci z bronowickich szkół oraz wykładu o związkach Lucjana Rydla i Stanisława Wyspiańskiego. Partnerami Muzeum była rodzina Rydlów, Towarzystwo Przyjaciół Bronowic, Rada Dzielnicy VI Bronowice i oczywiście szkoły podstawowe nr 50 i 93.

19 listopada 2017 roku w Dniu Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich, poświęconym wątkom związanym z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, wzięło udział blisko 8 tysięcy osób. Była to rekordowa dla tego wydarzenia w Muzeum publika. Największym zainteresowaniem cieszyły się oferty Fabryki Emalia Oskara Schindlera i Starej Synagogi. Za wydarzenie odpowiadał w tym roku Dominik Oleksy z Działu Edukacji.

Wydarzeniem o kompletnie innym wymiarze, konserwatorskim, intelektualnie na wysokim poziomie eksperckim, była konferencja performatywna *Wyspiański. Restart*, która odbyła się 20–22 listopada 2017 roku. Konferencję zorganizował oddział teatralny pod merytoryczną opieką prof. Dariusza Kosińskiego. Idea *Restartu* to oczywiście idea ponownego odkrycia, przedyskutowania dorobku Wyspiańskiego z różnych dziedzin sztuki, dorobku do odkrycia w dyskursie przedstawicieli wielu współczesnych dyscyplin badawczych. Stąd na program konferencji złożyły się mistrzowskie wykłady znakomitych uczonych, debaty, a także pokazy artystyczno-performatywne towarzyszące konferencji, która odbywała się w pałacu Pod Krzysztofory.

29 listopada, na samym niemal finiszu wydarzeń muzealnych 2017, odbył się uroczysty pokaz efektów konserwacji chorągwi cechu rybaków krakowskich i kazimierskich. Miejsmem była sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztofory,

Dr hab. Andrzej Kulig, zastępca prezydenta Krakowa, przemawia w trakcie konferencji performatywnej *Wyspiański. Restart*, sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztofory, 20 listopada 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

a pokaz był jednym z elementów projektu konserwacji tego obiektu muzealnego, w znaczącej części dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Muzeum konsekwentnie wzbogaca swoją ofertę wydawniczą i stale też organizuje promocje swoich nowych książek. Gospodarzem Salonu Książki Krakowskiej jest redaktor Marcin Baran, który prowadzi dialog z autorami kolejnych katalogów czy monografii MHK. W roku 2017 odbyły się następujące Salony Książki muzealnej:

- 26 stycznia, *Plaszów – odkrywanie*,
- 28 lutego, 34. „Krzysztofory Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa”,
- 29 marca, *Ostoja tradycji*,
- 25 kwietnia, album *Prawie wszystko o Zwierzyńcu* oraz *Wokół ulicy Grzegórzeckiej*,
- 23 maja, album fotografii Ignacego Kriegera,
- 27 czerwca, *Na wspólnej drodze. Kraków i Budapeszt w średniowieczu*,
- 5 września, *Okupanci. Niemcy w Krakowie 1939–1945*,
- 24 października, *Rozważny i romantyczny. W 200. rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki*,

Salon Książki Krakowskiej, promocja albumu fotografii Ignacego Kriegera z udziałem autorek Ewy Gaczoł i Teresy Kwiatkowskiej, prowadzący Marcin Baran, Rynek Podziemny, 23 maja 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

- 29 listopada, *Żegota – ukryta pomoc*,
- 15 grudnia, *Miasto pod kopcem Kraka* i oraz *Podróże przez Podgórze*.

Z inicjatywy dyrektora Michała Niezabitowskiego Muzeum podjęło współpracę z Telewizją Polską SA oddział w Krakowie przy produkcji cyklu *Działo się w Krakowie*. Wyprodukowano wspólnie z TVP Kraków 365 odcinków z udziałem prawie 40 pracowników Muzeum. Powstało swego rodzaju krakowskie kalendarium, bazujące na wybranych muzealiach, dostępne dla widzów w codziennych opowieściach przez cały rok na antenie telewizji regionalnej. W prace zaangażowani byli pracownicy Działu Głównego Inwentaryzatora, Działu Promocji z Kingą Śliwą na czele i Kancelarii Dyrektora z Krzysztofem Haczewskim w roli głównej.

Prace remontowe

Muzeum w ramach swoich możliwości budżetowych i kadrowych corocznie stara się wykonywać podstawowe prace remontowe, zapewniające elementarne wymogi funkcjonowania poszczególnych obiektów MHK.

Stara Synagoga – zrealizowano roboty budowlane polegające na wykonaniu instalacji elektrycznej oświetlenia muru Starej Synagogi wraz z instalacją telewizji dozorowej w celu zabezpieczenia zabytku przed dewastacją, a także prace remontowe w sanitariatach na poziomie -1 oraz w obrębie wieży dachowej i dachu (ocieplenie stropu sali głównej i konserwacja wieży dachowej);

Dom pod Krzyżem – wykonano prace remontowe, tj. malowanie pomieszczeń wystawienniczych, sanitariatów, pomieszczeń biurowych, lakierowanie podłóg.

Oddziały Dzieje Nowej Huty, Apteka Pod Orłem, Rynek Podziemny, Ulica Pomorska, Celestat – Dział Techniczny przeprowadził podstawowe prace remontowe w zakresie malowania pomieszczeń biurowych i wystawienniczych.

Oddział Fabryka Emalia Oskara Schindlera – administrator obiektu Robert Kotniewicz zapewnił wykonanie podstawowego zakresu prac remontowych w zakresie malowania ścian i sufitów, olejowania podłóg.

Przygotowywano także dokumentację projektową, zgodną z wymogami Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, dotyczącą kontroli włamania, napadu, telewizji dozorowej i oświetlenia awaryjnego dla Barbakanu, Murów Obronnych i Wieży Ratuszowej.

Frekwencja

Frekwencja w Muzeum ma stałą dynamikę wzrostu. Tej tendencji sprzyja nie tylko rozwój oferty MHK i powstawanie kolejnych oddziałów, ale także otwartość turystyczna Krakowa. Łącznie w 2017 roku odwiedziło nas 1 342 199 zwiedzających, co było oczywiście rekordem w dziejach MHK. Rekordy zainteresowania biła Fabryka Emalia Oskara Schindlera, i to pomimo że oddział ten działa już od ponad siedmiu lat i nie ma statusu muzealnej nowości. W czołówce utrzymują się oczywiście Rynek Podziemny i Stara Synagoga. Trzeba też zauważyć bardzo duży progres

frekwencji na Wieży Ratuszowej, ale też takiego oddziału, jak Ulica Pomorska, który w roku 2017 odwiedziło ponad 18 tysięcy osób (dla porównania, dawną katownię Gestapo u schyłku lat dziewięćdziesiątych odwiedzało rocznie około tysiąca osób!).

Frekwencja z podziałem na oddziały	
Oddział	Liczba zwiedzających
Fabryka Emalia Oskara Schindlera	432 921
Rynek Podziemny	368 335
Stara Synagoga	153 878
Wieża Ratuszowa	90 727
Krzysztofony	69 095
Apteka pod Orłem	66 472
Barbakan	41 817
Mury Obronne	28 151
Kamienica Hipolitów	23 730
Celestat	19 644
Ulica Pomorska	18 573
Dzieje Nowej Huty	8809
Dom Zwierzyniecki	7090

Bilety	Liczba zwiedzających
normalne	418 494
ulgowe	208 527
grupowe	227 332
w tym grupy młodzieżowe	(łącznie 11 422 grupy) 159 058 (7093 grupy)
bezpłatne	136 339
rodzinne	100 747
dzień wolnego wstępu	166 762
bilety łączone	59 799
cudzoziemcy	684 428
młodzież	423 108

Działalność edukacyjna	Liczba edycji i uczestników
Oprowadzania	5489 dla 80 825 osób
Wydarzenia edukacyjne	1476 dla 42 682 osób
Imprezy muzealne	80 dla 25 108 osób
Imprezy zewnętrzne	101 dla 10 520 osób
Działania naukowe	44 dla 3418 osób

Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa kadencji 2016–2019

7 czerwca 2017 roku w pałacu Pod Krzysztofony odbyło się posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Kra-

kowa. W posiedzeniu wzięli udział: Andrzej Kulig, zastępca prezydenta miasta Krakowa, Katarzyna Olesiak, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa, Michał Niezabitowski, dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak i Adam Świerż – zastępcy dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa oraz członkowie Rady: prof. Czesław Dźwigaj, kustosz Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe w Krakowie, dr Péter Farbaky, dyrektor Muzeum Historii Budapesztu, Bogusław Kośmider, przewodniczący Rady Miasta Krakowa, prof. Jacek Purchla, dyrektor Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, przewodniczący Rady, prof. Mieczysław Rokosz, prezes Zarządu Komitetu Kopca Kościuszki, Andrzej Szpunar, dyrektor Muzeum Okręgowego w Tarnowie, prof. Jan Święch, dziekan Wydziału Historycznego UJ, dr hab. Marek Walczak, prof. UJ, dyrektor Instytutu Historii Sztuki UJ, prof. Stanisław Waltoś, wiceprzewodniczący Polskiego Komitetu Narodowego ICOM, prof. Jerzy Wyrozumski, prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Ziyad Raof, pełnomocnik Rządu Regionalnego Kurdystanu w Polsce.

Obrady rozpoczął prof. Jacek Purchla, witając członków Rady i przedstawicieli władz Krakowa. Bogusław Kośmider złożył wniosek o poszerzenie programu spotkania o dodatkowy punkt dotyczący kwestii zmiany nazwy Muzeum. Temat ten został poruszony podczas omawiania nowej strategii muzealnej na poprzednim posiedzeniu Rady w listopadzie 2016 roku. W głosowaniu nad programem posiedzenia, poszerzonym o dodatkowy punkt programu, 10 członków Rady było za, jedna osoba wstrzymała się. Następnie głosowano protokół poprzedniego posiedzenia. Został przyjęty jednogłośnie bez uwag.

Dyr. Michał Niezabitowski wyjaśnił, że posiedzenie Rady odbywa się wyjątkowo w Caffé Putto, co wiąże się z rozpoczęciem remontu skrzydła wschodniego pałacu Pod Krzysztofory wraz z salą Fontany, gdzie dotychczas obradowała Rada MHK. Muzeum, składające się z 16 oddziałów działających w różnych formułach i posiadających różny zakres merytoryczny, realizuje obecnie pięć głównych projektów strategicznych.

Muzeum kompletne – projekt nabrał rozpędu wraz z podpisaniem umowy o dofinansowanie przez MKiDN. Przekazanie przez Gminę Miejską Kraków dodatkowych funduszy na wkład własny umożliwiło Muzeum rozpoczęcie prac nad projektem. Obecnie finalizowane są prace nad scenariuszem wystawy stałej, a także prowadzona jest dyslokacja muzealnych biur z remontowanego pałacu do tymczasowej siedziby w Galerii Krakowskiej. Dyslokacja ściśle wiąże się z drugim projektem strategicznym – planowanym w tym roku otwarciem muzealnych magazynów *Thesaurus Cracoviensis*, których budowa mogła zostać ukończona dzięki dotacji Gminy Kraków. Kolejnym projektem jest Muzeum Podgórze – realizowane w doskonałej współpracy z Wydziałem Inwestycji Gminy Kraków. Muzeum pracuje nad projektem aranżacji wystawy oraz jej promocją. Kolejnym projektem są prowadzone równolegle prace nad Nowym Oddziałem Teatralnym – uzupełnienie formalne

wniosku do POIiŚ, oraz Rydlówką. W związku z pracami nad nowym oddziałem w Bronowicach Muzeum dziękuje władzom Krakowa za podpisanie umowy oraz wsparcie w przygotowaniu materiałów do projektu nowej aranżacji. Równocześnie Muzeum rozpoczęło prace na powołaniem Rady Programowej Rydlówki. Ostatnim projektem strategicznym jest upamiętnienie byłego KL Płaszów. W 2016 roku zakończono prace koncepcyjne nad przygotowaniem programu nowego oddziału, a obecnie kończone są prace nad scenariuszem. Równocześnie prowadzone są na terenie dawnego obozu prace archeologiczne, odnaleziono już ponad 1000 artefaktów bolesnej historii.

W ubiegłym roku MHK zrealizowało liczne wystawy czasowe, a wśród nich niezwykle interesującą wystawę jubileuszową we współpracy z archiwami i kościołami, poświęconą historii Kleparza. Prowadzona jest stała współpraca międzynarodowa, m.in. z muzeami w Trokach i Starej Lubowli, otwierane są także nowe kierunki współpracy, m.in. z muzeami w Zadarze i Frankfurtu. W pałacu Pod Krzysztofory otwarto drugą część historycznej wystawy przygotowanej wspólnie z Muzeum Historii Budapesztu. Korzystając z okazji, dyrektor złożył podziękowania dla dyrektora Pétera Farbakiego za profesjonalizm, otwartość i przyjaźń, dzięki któremu powstała niezwykła, międzynarodowa wystawa, z całą pewnością zapoczątkowująca dalszą współpracę obu instytucji. Wśród wystaw ważne miejsce zajęła także pokonkursowa wystawa szopek, tym razem wzbogacona o elementy dotykowe, wprowadzające emocjonalną interakcję ze zwiedzającym. W Barbakanie podjęto wraz z prof. Czesławem Dźwigajem ryzykowny pomysł wprowadzenia w przestrzeń średniowiecznych murów sztuki współczesnej. Zaprezentowana podczas ŚDM wystawa *Continuum* okazała się dobrą decyzją, przyciągając licznych zwiedzających. Interesującą wystawą była ekspozycja *Jak pies z kotem* – prezentacja historycznych relacji żyjącego w mieście człowieka ze zwierzętami domowymi w ujęciu antropologicznym. Wystawę, którą można było zwiedzić ze swoimi zwierzętami, wzbudziła duże zainteresowanie, szczególnie w mediach społecznościowych. W Kamienicy Hipolitów przygotowano we współpracy ze środowiskiem artystycznym ASP eksperymentalną wystawę *Kraków w pudelku*, która wydaje się ciekawym punktem wyjścia do dalszej współpracy łączącej przeszłość ze sztuką najnowszą. Wystawa *Jeńcy w Krakowie* w Fabryce Emalia Oskara Schindlera przybliżyła nieznaną dotąd historię oflagów jenieckich w Krakowie. W otwarciu udział wzięło kilku byłych więźniów, a znakomity katalog towarzyszący wystawie zyskał uznanie w plebiscycie na najlepszą książkę historyczną roku, organizowanym przez Muzeum Historii Polski, i wkrótce stanie się przedmiotem rozprawy doktorskiej autora wystawy, Tomasza Owoca. W oddziale Dom Zwierzyniecki otwarto wystawę o Rudawie, będącej siłą motoryczną tej dzielnicy, oraz o Grzegórkach, w ramach cyklu o krakowskich przedmieściach jako dziejach miejsc i lokalnych tożsamości. Muzeum sukcesywnie realizuje nowe projekty współfinansowane ze środków MKiDN, za co serdecznie dziękuje szczególnie dyr. Katarzynie Olesiak, która otacza projekty MHK dużą troską i życzliwością. Warto także wspomnieć o licznych muzealnych wydarzeniach: kolejna edycja konkursu na drzewko

emausowe to budowanie nowej miejskiej tradycji, cieszącej się coraz większym zainteresowaniem, która odradza dawną tradycję i pobudza współczesną wyobraźnię artystów nieprofesjonalnych; wydarzenie *Pamiętaj z nami*, koncentrujące się wokół bolesnej historii miasta, które w 2016 roku w całości zostało poświęcone historii KL Plaszow; Pochód Lajkonika – barwny orszak łączący miejską obrzędowość z kreacją Stanisława Wyspiańskiego, wzbogacany dzięki m.in. współpracy z Cracovią Danza; medal św. Krzysztofa – w tym miejscu składamy podziękowania profesorom Purchli i Wąłtosowi za członkostwo w kapitule medalu; *Pokaz nabytków* – prezentacja muzealnego kierunku polityki gromadzenia zbiorów; *Osadzanie chochoła* – obrzęd po raz trzeci realizowany we współpracy z miastem staje się coraz bardziej rozpoznawalnym miejskim wydarzeniem; cykl spotkań dla dzieci *Czytanie na śniadanie*, w którym udział wzięli także prezydent Andrzej Kulig; wydarzenia towarzyszące konkursowi na najpiękniejszą szopkę krakowską, cieszące się szczególnym poparciem prezydenta Kuliga – umieszczenie w licznych miejskich witrynach szopek z muzealnej kolekcji oraz ufundowanie nowych szopek rozmieszczonych w przestrzeni miasta. Szczególne miejsce w działalności Muzeum zajmuje edukacja. Niezwykle różnorodny cykl edukacyjny *Muzeomania* cieszy się wciąż rosnącą popularnością, zwłaszcza *Krakowskie kolokwium* – debaty wypełniające po brzegi salę Miedzianą w pałacu Pod Krzysztoforą. Wystawy i wydarzenia muzealne z roku na rok zwiększają muzealną frekwencję, która obecnie wynosi blisko 1,2 miliona zwiedzających rocznie. Najczęściej odwiedzane są Fabryka Emalia Oskara Schindlera oraz Stara Synagoga, które zaczynają borykać się z coraz większym problemem braku przepustowości wynikającej z rosnącej liczby turystów.

Następnie krótko omówiono sprawozdanie finansowe. Przychody Muzeum wyniosły 36 mln zł, w tym dotacja organizatora, Gminy Miejskiej Kraków, 19 mln zł, przychody własne uzyskano, m.in. ze sprzedaży biletów oraz czynszów. Znany jest także budżet Muzeum w wysokości 37,331 mln zł. Ten zbilansowany plan zostanie zrealizowany w bieżącym roku, choć pewien niepokój wprowadzają zmiany prawne związane ze wzrostem płac minimalnych.

Prof. Jacek Purchla podziękował za sprawozdanie merytoryczne i finansowe oraz wyraził uznanie dla bogatego programu realizowanego przez Muzeum.

Prof. Stanisław Wąłtoś podkreślił, że obecnie nie ma chyba drugiego muzeum w Polsce z równie różnorodnym programem, realizowanym z tak dużym rozmachem i kreatywnością. MHK kreuje nową muzealną jakość, stając się inspiracją dla kolejnych instytucji, jak np. Muzeum Warszawy.

Prof. Czesław Dźwigaj, kontynuując myśl profesora Wąłtosia, zaznaczył, że rozmach, z jakim rozwija się obecnie MHK, nastąpił szczególnie za czasów dyrektury Michała Niezabitowskiego. Na uznanie zasługuje zwłaszcza doskonała współpraca pomiędzy Muzeum a jego organizatorem, miastem Kraków. Ta współpraca, a także program powinny wykreować przykładową instytucję muzealną, będącą wzorem i inspiracją dla innych muzeów nie tylko w Polsce, ale też za granicą.

Zdaniem profesora Purchli, trudno krótko i syntetycznie opowiedzieć o bogactwie oraz złożoności działań

Muzeum. Warte jednak podkreślenia są jego osiągnięcia finansowe, którymi może obecnie pochwalić się niewiele instytucji kultury w Polsce, a także ścisła współpraca z samorządem. MHK jest z całą pewnością pierwszym muzeum samorządowym, w którym nastąpiła, zgodnie z europejskimi tendencjami, pionierska zmiana myślenia o misji muzeum – nastawienie nie tylko na ekspozycję, ale też na zwiedzającego, na wspólną dyskusję, dialog i partycypację. Muzeum zaczęło postrzegać Kraków nie tylko jako historię, ale jako teraźniejszość i przyszłość, ideę i proces oraz dziedzictwo.

Przedstawione sprawozdanie z działalności w 2016 roku oraz plany na rok 2017 zostały przyjęte przez Radę przez aklamację.

Następnie dyr. Michał Niezabitowski omówił główne inwestycje MHK w 2017 roku. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje Thesaurus Cracoviensis, którego otwarcie planowane jest na koniec roku. Wybór jego nazwy – Skarbiec Krakowa – jest wyrazem poszanowania dawnej historii i tradycji miasta. Jest on nie tylko muzealnym magazynem, ale też miejscem żywej interpretacji artefaktów, dialogu przeszłości z teraźniejszością i przyszłością. Z powodu prowadzonych obecnie prac związanych z dyslokacją magazynów Muzeum wystosowało do licznych instytucji pisma, w których przeprosiło za wszelkie utrudnienia i niedogodności związane z ewentualnymi wypożyczeniami w najbliższych miesiącach. Proces przenoszenia zbiorów realizowany jest przez Muzeum z największą starannością. Obecnie przewieziono do magazynów już 35 proc. zbiorów. Thesaurus zostanie otwarty dla zwiedzających, najprawdopodobniej 6 grudnia. Oby św. Mikołaj stał się dobrym patronem tego miejsca i kolekcji muzealnej, która w dużym stopniu powstała dzięki licznym darom. Już dziś serdecznie zapraszamy członków Rady na otwarcie tego wyjątkowego miejsca – powiedział dyrektor. Drugą ważną inwestycją MHK jest Muzeum Podgórze, które można żartobliwie nazwać „muzeum pod łącznicą”, w związku z wielką inwestycją kolejową realizowaną w jego sąsiedztwie. Muzeum będzie łączyło mieszkańców starego i nowego Podgórze, a także dawnego Podgórze i sąsiedniego Krakowa. Wybór lokalizacji Muzeum w dawnym zajeździe pod św. Benedyktem, dokonany przez Gminę, wydaje się niezwykle trafny – historyczny budynek dawnych rogatek i nowoczesna boczni-ca kolejowa jest symboliczną bramą współczesnego miasta. Muzeum, z wystawą prezentującą dzieje Podgórze od kopca Krakusa po panoramę dzisiejszego dnia, powstała dzięki niezwyklej dojrzałości lokalnych mieszkańców. Otwarcie wystawy planowane jest na 30 października 2017 roku.

Prof. Jacek Purchla, podkreślając, że zapowiada się niezwykle interesujący rok w działalności MHK, zaproponował przejście do kolejnego, dodatkowego punktu programu posiedzenia dotyczącego dyskusji nad nazwą Muzeum.

Bogusław Kośmider przypomniał, że na ostatnim posiedzeniu Rada uchwałą pozytywnie zaopiniowała propozycję nowej misji i strategii Muzeum, odsuwając jednak do dalszej dyskusji kwestię nowej nazwy instytucji. Obecnie wydaje się konieczne podjęcie tego tematu, ponieważ wymaga on czasu na przeprowadzenie konsultacji społecznych, które poprzedzą dyskusję i głosowanie przez Radę Miasta. Proponowana

przez MHK redefinicja pojęcia muzeum skupia się nie tylko na historii miasta, ale na teraźniejszości, przyszłości i dziedzictwie, a sugerowana nowa nazwa wiąże się z obecnymi tendencjami, czego wyrazem jest m.in. wprowadzenie nazwy Biblioteka Kraków. Ponieważ konieczne są konsultacje społeczne, które mogą potrwać nawet kilka miesięcy, Bogusław Kośmider proponuje już obecnie zarekomendowanie przez Radę rozpoczęcia procesu zmiany nazwy. Powinna zostać ona poddana do dyskusji Rady Miasta na wiosnę 2018 roku, czyli przed wyborami samorządowymi.

Warto pamiętać – jak uzupełnił profesor Purchla – że to Rada Miasta będzie musiała podjąć ostateczną decyzję o zmianie nazwy Muzeum, po koniecznych konsultacjach społecznych. Będzie to z całą pewnością duże wyzwanie dla miasta.

Dyr. Michał Niezabitowski poinformował, że proponowana zmiana nazwy Muzeum poprzedzona była długą dyskusją w instytucji: Jesteśmy przekonani, że jest ona odpowiedzią na to, co dzieje się w światowych muzeach, np. w Londynie, Dortmundzie, Wiedniu czy Amsterdamie. Nowa nazwa nie jest odwróceniem się do przeszłości, lecz zwróceniem się ku przyszłości z poszanowaniem historii. Należy także pamiętać o organicznym związku pomiędzy celami Muzeum i Miasta. Dziękuję za powrót do Rady do tego zagadnienia i liczę na ciekawą dyskusję.

Zdaniem prof. Stanisława Waltosia, obecna nazwa nie oddaje całego spektrum obecnych działań Muzeum, stąd wydaje się, że należy usunąć z nazwy muzeum słowo „historyczne”, szczególnie że obecnie MHK opowiada o współczesności i niematerialnym dziedzictwie, a nie tylko o historii. Jednak profesor nie zgadza się z pomysłem nazwy „Muzeum Kraków”, ponieważ jest ona mylna, jak Biblioteka Kraków. Nowa nazwa biblioteki sugeruje, że biblioteka jest Krakowem, a przecież nie gromadzi ona tylko książek o Krakowie. Sugeruje zatem, że trafniejszą nazwą byłoby np. Muzeum Krakowian. Proponowana obecnie nazwa jest mechaniczną odbitką z obcego języka, jak London Museum, co jest błędem gramatycznym w języku polskim. Po co rozpętywać niepotrzebną dyskusję wokół ewidentnego błędu? Lepiej wprowadzić poprawną gramatyczną nazwę „Muzeum Krakowa”, która zdobędzie z pewnością powszechne uznanie i nie wywoła sprzeciwu językowych purystów.

Prof. Jerzy Wyrozumski zaznaczył, że z punktu widzenia języka polskiego zaproponowana nazwa „Muzeum Kraków” jest niepoprawna. Jest on zwolennikiem pozostawienia historycznej nazwy, ponieważ podlega ona ochronie, jest wartością historyczną i zabytkiem samym w sobie. Pomimo że Muzeum ulega w treści i strukturze niezwyklej ewolucji, to jednak jego nazwa powinna pozostać niezmienna.

Prof. Jacek Purchla wskazał, że ciekawym przykładem mogą być np. zakłady Wedla. Mimo wielokrotnych zmian nazwy pozostała nadal jej pierwotna, historyczna. Co zatem zrobić z historyczną nazwą Muzeum?

Prof. Jan Świąch, nawiązując do wypowiedzi profesora Wyrozumskiego, wyraził swój sceptycyzm co do zmiany nazwy. On również dostrzega niegramatyczne użycie słowa „Kraków”, natomiast „Muzeum Krakowa” doskonale definiuje całą obecną działalność Muzeum. Pytaniem też pozostaje, co zrobić ze starą nazwą? Dobrym przykładem

może być naukowe pismo „Polska Sztuka Ludowa”, które po pewnym czasie wyczerpało swoją formułę i zmieniło nazwę na „Konteksty”. Jednak stara nazwa długo pozostawała jako podtytuł – dopowiedzenie. Z tego powodu może warto wprowadzić konsensus? Początkowo, w oficjalnych pismach może należy pozostawić starą nazwę, aby stopniowo przyzwyczaić do jej nowej odsłony.

W czasie dyskusji członkowie Rady zwrócili uwagę, że zmiana nazwy Muzeum wywoła dyskusję opinii publicznej. Jednak bardziej problematyczne mogą okazać się komentarze dziennikarzy odnoszące się do kosztów, które będą musiały zostać poniesione wraz ze zmianą nazwy i logo instytucji.

Dyr. Péter Farbaky poinformował, że kierowane przez niego muzeum w Budapeszcie od 1945 roku nosiło nazwę Muzeum Stołecznego. Z tego powodu łatwiej było zmienić nazwę, w której nie funkcjonowało do tej pory słowo „historyczne”. Obecnie prowadzony jest proces zmiany nazewnictwa na „Muzeum Budapesztu”, zgodnie z europejskimi tendencjami. Zmiana jest ceniona przez samorząd i radę muzeum, ponieważ podkreśla ona ścisły związek instytucji z miastem. Dodatkowo, Muzeum koncentruje się obecnie głównie nie na historii, lecz na coraz liczniejszych ekspozycjach odnoszących się do czasów współczesnych. Pomimo zgodności w kwestii zmiany nazwy pozostaje jednak problematyczna kwestia ewentualnych skutków prawnych i finansowych, co warto podkreślić także w kontekście krakowskiego Muzeum.

Na zakończenie dyskusji prof. Jacek Purchla stwierdził: Niestety ze względu na brak jednomyślności w prowadzonej dyskusji Rada nie jest w stanie podjąć dziś ostatecznie tak ważnej i wiążącej uchwały. Nie zamykamy jednak drogi do otwarcia debaty publicznej, na którą przygotowane jest obecnie Muzeum. Proponuję zatem podjęcie uchwały rekomendującej rozpoczęcie debaty nad zmianą nazwy Muzeum.

Przystąpiono do głosowania, za było 10 głosów, jedna osoba wstrzymała się. Uchwała została przyjęta.

Prof. Czesław Dźwigaj wspominał jeszcze o nowej muzealno-telewizyjnej inicjatywie MHK – programie *Działo się w Krakowie*, emitowanym w TVP Kraków. Jak ocenił, jest to doskonała promocja Muzeum, osobowości muzealnych, ale przede wszystkim muzealnej kolekcji i historii miasta. Ta formuła sprawdziła się, zyskując duże zainteresowanie i popularność, dlatego należy ją nadal kontynuować.

Profesor Purchla również pogratulował pomysłu, który jego zdaniem pokazał siłę i kreatywność całego muzealnego zespołu. Jak podkreślił, jest to niezwykle ogrom pracy, wymagający codziennego przygotowania kolejnego programu i stworzenia nowej opowieści o mieście.

5 grudnia 2017 roku w Thesaurus Cracoviensis odbyło się kolejne posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. W posiedzeniu wzięli udział: dyr. Katarzyna Oleksiak, dyr. Michał Niezabitowski, Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak i Adam Świerz, dr Ryszard Kołodziej, konsultant, oraz członkowie Rady: prof. Czesław Dźwigaj, dr Péter Farbaky, Paweł Jaskanis, dyrektor Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Bogusław Kośmider, prof. Jacek Purchla, Andrzej Szpunar, prof. Jerzy Wyrozumski, prof. dr hab. Franciszek Ziejka, prezes Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa.

Posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, przewodniczący Rady prof. Jacek Purchla i dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Katarzyna Olesiak, Thesaurus Cracoviensis, 5 grudnia 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

Przewodniczący Rady prof. Jacek Purchla otworzył posiedzenie, podkreślając, że Rada spotyka się w niezwykłym czasie i miejscu – w dniu otwarcia nowego oddziału MHK, magazynu studyjnego Thesaurus Cracoviensis. Wyraził radość z powodu obecności przewodniczącego Rady Miasta Krakowa Bogusława Kośmidera, dyrektora Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK Katarzyny Olesiak oraz międzynarodowego grona w osobie dyrektora zaprzyjaźnionego Muzeum Historii Budapesztu, Pétera Farbakyego. Dyrektor Michał Niezabitowski przywitał zebranych i poinformował, że w omówieniu inwestycji w Krzysztoforach dyr. Adama Świerza zastąpi dr Ryszard Kołodziej. Po czym wobec braku uwag przyjęto porządek dzienny.

Protokół poprzedniego zebrania przyjęto bez uwag.

Dyr. Michał Niezabitowski przedstawił informacje na temat działań w sprawie konsultacji społecznych nowej nazwy Muzeum. Program konsultacji przekazano do Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, po czym rozpoczęto realizację konsultacji, które zakończą się 19 grudnia 2017 roku. MHK wystąpiło z prośbą o opinię do ekspertów i do organizacji społecznych, otworzyło adres e-mailowy konsultacja@mhk.pl, poinformowało media szerokim mailingiem. Od 11 do 18 grudnia 2017 roku zostanie uruchomiona podstrona z ankietą. Cały czas utrzymuje się zainteresowanie prasy, widoczne m.in. na śniadaniach prasowych organizowanych przez MHK. Ponadto dyrektor Muzeum otrzymał zaproszenie na posiedzenie Komisji Kultury Rady Miasta Krakowa w celu przedstawienia wyniku konsultacji. Po wszystkich Muzeum zamierza zwrócić się do przewodniczącego Rady Miasta Krakowa z prośbą o wpisanie przedmiotowej sprawy do programu obrad Rady z intencją podjęcia uchwały. Nie ma jeszcze wyników konsultacji, ale aktualnie więcej niż 90 proc. głosów jest na tak wobec potrzeby zmiany. Ogólna tendencja wskazuje, że wyjście ze sposobu komunikowania się pod nazwą MHK jest właściwym kierunkiem. Natomiast opinie na temat propozycji nazwy „Muzeum Krakowa” i „Muzeum Kraków” różnicują się równomiernie w stosunku pół na pół. W tym punkcie zabrał głos Bogusław Kośmider informując, że Rada Miasta Krakowa oczekuje końcowego dokumentu przedłożonego przez

MHK oraz opinii prezydenta miasta Krakowa. Jednocześnie wyraził poparcie dla nazwy Muzeum Kraków, zasugerował jednak, że część opinii publicznej nie popiera tej nazwy, dlatego wskazany jest dłuższy namysł nad sprawą.

Informacja na temat realizacji projektów strategicznych.

Dr Ryszard Kołodziej zaprezentował aktualny stan prac nad projektem *Krzysztofora od nowa*. Środki (ok. 34 mln zł) pochodzą z POliŚ (ok. 29 mln zł) i Gminy Miejskiej Kraków (ok. 5 mln zł), powierzchnia, która zostanie oddana po modernizacji, to 4014 m kw. (z czego nowa wystawa stała 2283 m kw.), w ramach prac modernizacyjnych i remontowych powstanie aranżacja przestrzeni wystawienniczej i pozawystawienniczej; obecnie wyłaniany jest generalny wykonawca (termin składania ofert wyznaczono do końca grudnia). Wystawa stała zaplanowana została jako dramat w pięciu aktach (wraz z Prologiem i Epilogiem), w 37 odsłonach i 110 ujęciach. Nastąpiła dyskusja, w której padły następujące głosy.

Dyrektor Paweł Jaskanis zaproponował, że w razie kontroli służy swoim doświadczeniem i pomocą.

Bogusław Kośmider wspomniał, że pojawiły się informacje na temat zaniepokojenia, jakie wywołała dyslokacja pracowników biurowych do Galerii Krakowskiej, na co wyjaśnień udzielił dyr. Michał Niezabitowski, tłumacząc, iż rzeczywiście MHK odpowiadało na zapytanie ze strony przedstawiciela Rady Miasta Krakowa. W odpowiedzi na transparentne zapytanie o cenę MHK otrzymało kilkanaście ofert, z których najtańsza okazała się ta z Galerii Krakowskiej (ustalona w wyniku rozmów z dyrekcją Galerii na 10 € za m kw., co daje koszt 44 tys. zł netto miesięcznie); na ten cel MHK nie uzyskało dofinansowania ze środków Gminy Kraków, ponieważ tyle samo wynosił koszt bieżącego użytkowania przestrzeni w pałacu Pod Krzysztoforą (gdzie sama energia elektryczna generowała koszt ok. 20 tys. zł miesięcznie); dodatkowym argumentem był fakt, że lokalizacja Galerii Krakowskiej jest komunikacyjnie zbieżna ze wszystkimi oddziałami MHK. Jednocześnie do MHK skierowano pytanie, czy zgłaszaliśmy się do zasobów komunalnych i w tej kwestii Zarząd Budynków Komunalnych potwierdził, że miało to miejsce, ale Zarząd nie posiadał w swojej dyspozycji przestrzeni odpowiadającej naszym potrzebom, dlatego zdecydowaliśmy się na wynajem wolnorynkowy.

Dyr. Andrzej Szpunar wskazał na ryzyko unieważnienia przetargu, jak to miało miejsce w przypadku podobnego projektu w zarządzanym przez niego muzeum, i zadał pytanie, czy Gmina Miejska Kraków jest gotowa zwiększyć środki w przypadku, gdyby wszyscy wykonawcy złożyli oferty z wyższymi kwotami niż szacunki MHK.

Przy okazji tej dyskusji prof. Czesław Dźwigaj poruszył sprawę zagospodarowania budynku dawnego Dworca Głównego, w którym znajdują się piękne przestrzenie wystawiennicze oraz zakryte obecnie freski prof. Witolda Chomicza, sugerując, że MHK powinno zainteresować się przejęciem tych pomieszczeń. Tu głos zabrała dyr. Katarzyna Olesiak, informując, że Dworzec był brany pod uwagę pod kątem znalezienia lokum dla MHK, ale parametry nie spełniały wymogów, natomiast dziś w budynku tym funkcjonuje Biblioteka Kraków (zajmująca powierzchnię ok. 1000 m kw.) i History Land. Katarzyna Olesiak podała

przykład Warszawy, wskazując, że PKP może nie być zainteresowane takim wynajmem, ponieważ musi zachować minimum 51 proc. do celów transportowych, gdyż w przeciwnym wypadku utraciłoby tytuł do budynku; PKP było zainteresowane podjęciem współpracy przy założeniu, że miasto wynajmuje 49 proc., nigdy nie powstał jednak program funkcjonalno-użytkowy.

Dyr. Anna Śliwa-Suchowiak przedstawiła stan zaawansowania prac poprzedzających otwarcie Muzeum Podgórze. Zakończył się pierwszy etap, czyli adaptacja zajazdu pod św. Benedyktem do celów muzealnych. Inwestycja prowadzona jest przez Wydział Inwestycji UMK, natomiast MHK występuje w roli inwestora zastępczego. Od września 2015 roku trwały prace budowlane, których odbiór miał miejsce w październiku 2017 roku. Równoległe od roku 2014 realizowany jest drugi etap, czyli tworzenie wystawy głównej *Miasto pod kopcem Kraka* – powstał scenariusz i został wyłoniony projektant (Pracownia Konserwacji Zabytków Arkona sp. z o.o.). Obecnie trwa etap realizacyjny – w roku bieżącym zostaną zainstalowane multimedia i wykonana aranżacja wnętrza, prowadzone są także prace nad wystawą czasową. Bogusław Kośmider zadał pytanie, na kiedy planowane jest otwarcie Muzeum Podgórze, na które odpowiedział dyr. Michał Niezabitowski, że termin jest uzgadniany z prezydentem Krakowa, a proponowana przez MHK data to 27 kwietnia.

Dyr. Jacek Salwiński przedstawił postępy w realizacji projektu KL Płaszów. Projekt został zainicjowany w roku 2015 przez władze Gminy Miejskiej Kraków. Działania w latach 2016 i 2017 zostały dofinansowane ze środków MKiDN. Większa część zadań została zrealizowana przy wkładzie własnym GMK. Założenia projektu to przeprowadzenie badań archeologicznych, przygotowanie scenariusza upamiętnienia, przygotowanie wystawy plenerowej i bieżąca praca w otoczeniu społecznym projektu. Podpisano porozumienie pomiędzy Gminą Miejską Kraków, Gminą Wyznaniową Żydowską w Krakowie i Muzeum Historycznym Miasta Krakowa, jednocześnie został powołany zespół zadaniowy ds. realizacji projektu KL Płaszów pod przewodnictwem wiceprezydenta Andrzeja Kuliga, a także Rada Społeczna. Przy realizacji projektu MHK działa według projektu wykonanego przez firmę Proxima, chce jednak dokonać korekty. W wyniku badań archeologicznych odnaleziono ponad 60 zabytków, ponadto pozyskano około 3 tysiące obiektów, z czego od 7 do 10 proc. nadaje się do eksponowania. Równoległe prowadzone są działania medialne, edukacyjne i promocyjne – powstał film dokumentalny TVP Kraków i publikacja *Płaszów – odkrywanie*. Trwa też zbieranie świadectw, kontakt ze środowiskami w całym świecie (środowiska żydowskie, Yad Vashem, Związek Krakowian w Izraelu). Otwarcie planowane jest na rok 2020 lub 2021.

Podjęto dyskusję. Prof. Jacek Purchła podkreślił znaczenie utworzenia muzeum dla rozwiązywania problemów związanych w tym wypadku z pamięcią. Brak upamiętnienia KL Płaszów był dotąd wyrzutem sumienia Krakowa, a teraz MHK podjęło się zarządzania tym konfliktem pamięci i interesów. Profesor podziękował dyrekcji MHK za podjęcie się tego zadania i przecięcie węzła gordyjskiego, co stanowi w tym przypadku ogromne wyzwanie i wymaga wypracowania nowej filozofii zarządzania.

Dyr. Michał Niezabitowski zaznaczył, że ważnym elementem jest nieustanny dialog z państwem Izrael. Zespół pracowni KL Płaszów często odwiedza Jerozolimę, by prowadzić badania i nawiązywać kontakty, stwierdzając przy tym nad wyraz wysoki poziom życzliwości i zaufania ze strony izraelskiej. W związku z tym dyrektor Niezabitowski zasugerował, że kontakt powinien być nawiązany nie tylko na poziomie dyrekcji MHK, ale także prezydenta Krakowa i dyrektora Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK albo przewodniczącego Rady Miasta Krakowa. W tym punkcie dyrektor Péter Farbaky zauważył, że w KL Płaszów przetrzymywani byli również węgierscy Żydzi.

Dyr. Michał Niezabitowski wprowadził w aktualną sytuację Muzeum PRL-u (w organizacji). Rada MHK dotychczas nie zajmowała się tym tematem, ponieważ Muzeum PRL-u jest odrębną instytucją, a MHK występuje jako instytucja zarządzająca. Muzeum PRL-u ma jednak stać się oddziałem MHK, więc na następnym posiedzeniu Rada podejmie zapewne decyzję w tej sprawie. W latach 2008–2012 Muzeum PRL-u było oddziałem Muzeum Historii Polski. W roku 2013, za zgodą ministra kultury i dziedzictwa narodowego Bogdana Zdrojewskiego, została zawarta umowa pomiędzy Gminą Miejską Kraków i Muzeum Historycznym Miasta Krakowa, której ważność wygasa w 2018 roku. Od roku 2013 Muzeum PRL-u działa w budynku dawnego kina Światowid. W roku bieżącym MKiDN wycofało się z przekazania dotacji na remont budynku kina Światowid, dyrektor MHK wraz z wiceprezydentem Andrzejem Kuligiem udali się do wiceministra kultury Jarosława Sellina i uzyskali zapewnienie przekazania kwoty 2,6 mln na przedmiotowy cel. Od roku 2019 Muzeum PRL-u ma być przejęte przez Gminę Miejską Kraków. MHK proponuje, aby instytucja rozwijała się w kierunku koncepcji Muzeum Nowej Huty. Do lutego 2019 roku ma powstać dokumentacja.

Dyr. Katarzyna Olesiak doprecyzowała sprawę umowy. Umowa o współprowadzeniu została podpisana z terminem obowiązywania do 1 stycznia 2019 roku, natomiast finansowanie ze strony MKiDN zaspokaja potrzeby Muzeum tylko w roku 2018, czyli od 1 stycznia 2019 roku Gmina Miejska Kraków jest zobowiązana przejąć obowiązek dotacji podmiotowej. GMK podejmie działania związane z połączeniem dwóch muzeów, ale w tym momencie nie ma pewności, czy minister kultury wyrazi na to zgodę, a posiada on głos decydujący.

Dyr. Michał Niezabitowski wyjaśnił, że minister podejmuje decyzję po uzyskaniu zgody Rady ds. Muzeów, które posiada uprawnienia urzędowe. Rada jest niechętna w przypadku łączenia muzeum z inną instytucją kultury, ale w kwestii łączenia instytucji muzealnych nie wyrażała dotychczas wątpliwości. Jak dotąd też MKiDN nie postępowoło wbrew decyzjom Rady.

W ramach dyskusji głos zabrał dyr. Paweł Jaskanis, odnosząc się do połączenia MHK i Muzeum PRL-u. Podkreślił, że w trakcie przyszłego roku można przygotować całą sprawę. Rady obu Muzeów, a także Rada Miasta Krakowa powinny podjąć stosowne uchwały, w czym wskazany jest pośpiech. Prof. Jacek Purchła skomentował jako odważną i fantastyczną zmianę formuły Muzeum PRL-u na Mu-

zeum Nowej Huty. Przewodniczący Bogusław Kośmider dodał, że w roku 2013 na posiedzeniu Rady Miasta Krakowa miała miejsce burzliwa dyskusja na temat Muzeum PRL-u. W toku tej dyskusji ścierały się dwie wizje, a temat jest delikatny ze względów politycznych. Należy mieć na uwadze, że polityczny tembr tej dyskusji może ponownie pojawić się, tym razem w mediach, i tą drogą wpłynąć na decyzję ministra kultury. Na koniec dyskusji dyr. Katarzyna Olesiak zapewniła, że Gmina Miejska Kraków zamierza kontynuować starania, by przekonać MKiDN do słuszności koncepcji proponowanej przez MHK.

Prof. Jacek Purchla podziękował gospodyni miejsca, Bożenie Urbańskiej, za gościnę oraz wszystkim członkom Rady za niezawodną obecność, a także przedstawicielom organu założycielskiego i dyrektorowi MHK za udane obrady, po czym zamknął posiedzenie.

Sprawy personalne

W roku 2017 nagrody z okazji Dnia Muzealnika otrzymali: Nagroda I stopnia: dr Grażyna Lichończak-Nurek.

Nagrody II stopnia: Beata Furtak, Lucyna Gawlik, Krzysztof Haczewski, Elżbieta Junger, Agata Kapołka, Dawid Karamon, Łukasz Klimek, Mirosław Kołodziej, Maria Lempart, Mateusz Maciejewski, Małgorzata Oleksiak-Wrona, Beata Rolnicka, Agnieszka Wawrzonek.

Nagrody III stopnia: Anna Bednarek, Antonina Czajowska, Michał Gruchacz, Aneta Guściora, Dorota Jędrzejczyk, Wojciech Jodłowski, Klaudia Kaczmarczyk, Iwona Kawalla, Ewa Koster, Aleksandra Kurdziel, Justyna Kutrzeba, Dorota Łysak, Dariusz Marczyński, Małgorzata Matoga, Maciej Miežian, Urszula Misiak, Anna Per-Żywolewska, Magdalena Przybyła, Joanna Rościszewska, Małgorzata Sepielak, Barbara Sieńko, Zbigniew Skupień, Anna Szczurowska, Kinga Śliwa, Robert Teichmann, Lidia Twardzik, Andrzej Urbański, Barbara Wójs-Kańczuga.

Nagrody noworoczne, tradycyjnie wręczane na spotkaniu noworocznym w styczniu 2018 roku, otrzymali:

Nagrody I stopnia: Piotr Hapanowicz, Anna Per-Żywolewska, Bożena Urbańska, Łukasz Wałas.

Nagrody II stopnia: Wojciech Adamczyk, Anna Basta, Andrzej Chodorowski, Jan Dziechciowski, Maria Flur, Monika Gądek, Bartosz Heksel, Elżbieta Junger, Kamil Karski, Maria Kwaśnik, Agnieszka Langer, Dorota Łysak, Urszula Misina, Barbara Miszczyk, Małgorzata Niechaj, Tomasz Owoc, Jadwiga Piątek, Małgorzata Sepielak, Andrzej Szoka, Kinga Śliwa, Marta Śmietana, Jolanta Urbańska, Bartłomiej Woch, Aneta Wójcick, Jacek Zinkiewicz.

Nagrody III stopnia: Maria Baster, Anna Bednarek, Barbara Cisowska-Dulian, Alicja Dobosz, Dominik Dziadusz, Anna Gawrońska, Krzysztof Haczewski, Agata Kapołka, Łukasz Klimek, Katarzyna Kocik, Małgorzata Kopeć, Justyna Lisowicz, Mateusz Niemiec, Dominik Oleksy, Helena Polit, Joanna Rościszewska, Andrzej Sroka, Tomasz Stachów, Anna Staroń, Marzena Suślik, Michał Szerbera, Agnieszka Wawrzonek, Maria Wąchała-Skindzier, Katarzyna Winiarczyk, Barbara Wiśniowska.

Dyrektor Michał Niezabitowski wręcza nagrodę za osiągnięcia w pracy dr Grażynie Lichończak-Nurek, sala Miedziana w pałacu Pod Krzysztofory, 16 maja 2017 r., fot. Andrzej Janikowski

Nagrody jubileuszowe potwierdzające wieloletnią, dobrą pracę otrzymali:

20 lat pracy: Wojciech Baliński, Jolanta Bańcer, Marcin Baran, Iwona Chrzan, Dominik Dziadusz, Mariusz Gad, Piotr Hapanowicz, Grażyna Kruk, Beata Rolnicka, Krzysztof Żyra.

25 lat pracy: Anna Biedrzycka, Grzegorz Gaździcki, Małgorzata Niechaj, Anna Per-Żywolewska, Barbara Piwowarczyk Ewa Stręk.

30 lat pracy: Greta Czupryniak, Marek Głuch, Robert Kotniewicz, Zbigniew Michoń, Helena Polit, Violetta Pycińska, Danuta Salwińska-Wrona, Małgorzata Skorupa.

35 lat pracy: Stanisława Baran, Leszek Guzik, Andrzej Janikowski, Maria Makarewicz, Renata Tupta.

40 lat pracy: Iwona Butrycz-Nuckowska, Anna Gawrońska, Elżbieta Junger, Andrzej Malik, Urszula Misina, Aleksandra Radwan, Marzena Sawicz, Krzysztof Szkaradek.

45 lat pracy: Janina Mędrała.

W 2017 roku w Muzeum zakończyli pracę: Magdalena Biel, Anna Chłodzińska, Leszek Cierpiełowski, Elżbieta Długosz (emerytura), Marta Dzik, Anna Gałazka, Lech Gocyk, Monika Góra, Jerzy Grzech, Jan Jezierski, Ewa Kołaczek, Magdalena Kwecińska, Marcin Langkamer, Grażyna Lichończak-Nurek (emerytura), Anna Łanoszka, Anna Marszałek, Dorota Młodzińska-Kurzawska (emerytura), Michał Ososiński, Krzysztof Paja, Małgorzata Rzemek, Tomasz Sihinkiewicz, Sylwia Skrzypek, Barbara Spałek, Iwona Sułkowska-Sajdak, Jacek Szerbiński, Łukasz Warykiewicz, Grzegorz Witkowski, Tomasz Wykurz.

Nowi pracownicy zatrudnieni w MHK w 2017 roku to: Łukasz Bartkowicz, Magdalena Biel, Joanna Bogusz, Anna Chłodzińska, Agnieszka Dziok-Kittner, Kamil Karski, Grzegorz Kasak, Ryszard Kołodziej, Agnieszka Kowalska, Dawid Królikowski, Gracjan Krzeczowski, Paulina Kuczaj, Marta Kudelska, Ewelina Leśniak, Anna Maniszewska, Bartosz Mikołajczyk, Paulina Pabis, Krzysztof Paja, Jacek Pajdak, Alicja Soćko-Mucha, Barbara Spałek, Magdalena Woszczyk, Mateusz Zdeb.